

CONSELL SOCIAL DE LA LLENGUA CATALANA

ANÀLISI DEL MARC NORMATIU EN MATÈRIA LINGÜÍSTICA A LES ILLES BALEARS

GOVERN
ILLES
BALEARS

El Ple del Consell Social de la Llengua Catalana va aprovar el document *Anàlisi del marc normatiu en matèria lingüística a les Illes Balears* en la sessió del dia 5 d'octubre de 2017.

Aquest document és el resultat dels treballs de la Ponència de Planificació a partir de l'encàrrec que li va fer el Ple del Consell Social el 7 de juliol de 2016, que consistia a revisar el marc normatiu, detectar necessitats i mancances, i proposar iniciatives legislatives, incloent-hi les previstes en el Pla d'Actuacions en Matèria de Política Lingüística per al Quinquenni 2016-2021, amb la finalitat que fos una eina orientadora de l'acció legislativa.

La Ponència de Planificació va finalitzar la redacció del document i el va aprovar el dia 17 d'agost de 2017. Posteriorment, el 4 de setembre, la Comissió Permanent del Consell Social va estudiar i avaluar el document, tal com és preceptiu, abans de remetre'l al Ple perquè l'aprovàs.

La Ponència de Planificació estava integrada per Joan-Francesc López Casasnovas (president), Gabriel Bibiloni Canyelles, Bartomeu Colom Pastor, Noèlia Marín Sugrañes, Maria Antònia Ramis Sastre, Joan-Albert Villaverde Vidal, Margalida Pons Amengual (secretària), Beatriu Defior Barcons (secretària accidental) i Maria Antònia Font Gelabert, vocal del Ple del Consell Social que s'hi va adscriure en virtut de l'article 15.1 del Reglament.

SUMARI

1. Introducció	4
2. Àmbit del lleure	7
2.1. Recull del marc normatiu	8
2.2. Anàlisi de l'àmbit	9
2.3. Normativa	12
3. Àmbit socioeconòmic	18
3.1. Recull del marc normatiu	18
3.2. Anàlisi de l'àmbit	19
3.3. Normativa	20
4. Mitjans de comunicació	37
4.1. Recull del marc normatiu	38
4.2. Anàlisi de l'àmbit	39
4.3. Normativa	49
5. Conclusions i propostes	54
5.1. Generals	54
5.2. Per àmbits	56
5.2.1. Àmbit del lleure	56
5.2.2. Àmbit socioeconòmic	58
5.2.3. Mitjans de comunicació	59

1. INTRODUCCIÓ

En la sessió del Ple del Consell Social de la Llengua Catalana celebrada el 7 de juliol de l'any 2016, la Ponència de Planificació va rebre l'encàrrec de revisar el marc normatiu en els aspectes que, directament o indirecta, regulen els usos lingüístics o els afecten, a fi de detectar-hi necessitats i mancances, i de proposar iniciatives legislatives orientades a corregir-les, incloent-hi les previstes en el Pla d'Actuacions en Matèria de Política Lingüística per al Quinquenni 2016-2021. Aquesta proposta s'entén que ha de servir d'orientació per a l'acció legislativa institucional.

L'objecte del Pla d'Actuacions és remoure els obstacles que impedeixen als ciutadans de les Illes Balears exercir plenament els seus drets lingüístics. Una part de les accions contingudes en el Pla tenen, precisament, caràcter regulador i impliquen modificar la normativa, o crear-ne de nova, per garantir legalment que els ciutadans puguin exercir aquests drets. La feina de la Ponència ha consistit a analitzar sectorialment la legislació amb aquesta finalitat.

Atesos l'abast i la complexitat de la tasca, la Ponència va decidir, de bon començament, centrar-se en l'estudi d'un nombre reduït d'àmbits, concretament sis: el lleure, les relacions socioeconòmiques, els mitjans de comunicació, l'educació, l'àmbit jurídic i l'àmbit administratiu. Tot i que durant aquests mesos la Ponència ha fet feina en els sis àmbits, finalment ha considerat oportú prioritzar els tres primers i concentrar-hi tots els esforços, atès que, tot i afectar aspectes molt importants de la societat, fins avui no han estat objecte d'una regulació dels usos lingüístics que impliquen, o només ho han estat tangencialment.¹ La previsió de la Ponència és ampliar els àmbits objecte d'anàlisi en futurs documents complementaris d'aquest.

* * *

Si hem d'analitzar el marc normatiu que regula els usos lingüístics en la nostra societat, cal partir de la Constitució espanyola, la qual, com a norma bàsica de l'ordenament jurídic espanyol, estableix una desigualtat de partida entre les comunitats lingüístiques que integren l'Estat. És cert que la mateixa Constitució, en el preàmbul, proclama la voluntat de «Protegir tots els espanyols i els pobles d'Espanya en l'exercici dels drets humans, les seves cultures i tradicions, llengües i institucions». Així mateix, en l'article 9.2 diu que «Correspon als poders públics de promoure les condicions per tal que la llibertat i la igualtat de l'individu i dels grups en els quals s'integra siguin reals i efectives; remoure els obstacles que n'impedeixin o en dificultin la plenitud i facilitar la participació de tots els ciutadans en la vida política, econòmica, cultural i social». En l'article 14, a més, estableix que «els espanyols són iguals davant la llei, sense que pugui prevaler cap discriminació per raó de naixença, raça, sexe, religió, opinió o qualsevol altra condició o circumstància personal o social»; tot i que en aquest article no s'esmenta explícitament la «raó de llengua», aquesta s'hauria d'entendre inclosa en «qualsevol altra condició o circumstància personal o social».

Paradoxalment, al costat d'aquestes proclames sobre la igualtat i a favor de la protecció de les llengües dels espanyols, l'article 3 de la Constitució² —i la interpretació restrictiva que

¹ O, com veurem en el cas dels mitjans de comunicació, la regulació dels usos lingüístics sembla que no s'aplica en els termes prevists per la normativa.

² Encara que és prou conegut de tothom, el reproduïm tot seguit:

se n'ha fet posteriorment— fonamenta un desequilibri objectiu en la regulació de l'oficialitat de les llengües de les diferents comunitats lingüístiques que integren l'Estat. D'una banda, en aquest article només s'esmenta pel seu nom el castellà o espanyol, però no les «altres llengües espanyoles». De l'altra, l'article determina el deure del coneixement únicament per al castellà, la qual cosa ha estat interpretada reiteradament pels tribunals com la impossibilitat d'establir un deure paral·lel de coneixement de les altres llengües oficials en els territoris respectius. Això suposa que els membres de qualsevol comunitat lingüística de l'Estat diferent de la castellana tenen el deure de saber castellà encara que no es moguin del territori històric de llur comunitat, mentre que els membres de la comunitat amb què s'identifica l'Estat tenen el dret d'usar la seva llengua arreu del territori espanyol i no estan afectats pel deure de saber altres llengües, fins i tot quan es desplacen als territoris on aquestes són oficials.

Condicionat pel marc constitucional, l'Estatut d'autonomia de les Illes Balears disposa que la llengua catalana, pròpia de les Illes Balears, té, juntament amb la castellana, el caràcter d'idioma oficial (article 4.1), que totes les persones tenen el dret de conèixer-la i d'usar-la, i ningú no pot ser discriminat per causa de l'idioma (article 4.2), i que les institucions de les Illes Balears han de garantir l'ús normal i oficial dels dos idiomes, han de prendre les mesures necessàries per assegurar-ne el coneixement i han de crear les condicions que permetin arribar a la igualtat plena de les dues llengües quant als drets dels ciutadans de les Illes Balears (article 4.3).

* * *

L'ordenació jurídica del plurilingüisme espanyol que emana de la Constitució contrasta amb la d'altres estats igualitaris, com Suïssa, Bèlgica o el Canadà, en què cada comunitat lingüística pot viure plenament en la seva llengua sense necessitat d'aprendre'n una altra llevat que s'estableixin en el territori d'una altra comunitat lingüística del mateix Estat. En el cas del Canadà, per exemple, els governants van entendre que la seva no era una nació anglòfona amb una minoria francòfona, sinó un poble format per pobles i comunitats diferents que tenen drets inalienables, entre els quals hi ha la preservació de la seva llengua i cultura. Per tant, l'Estat havia de deixar de ser una eina al servei del supremacisme anglòfon³ i calia que esdevingués l'instrument que garantís la diversitat lingüística de tots els pobles que componen el Canadà.⁴ Són els mateixos principis que inspiren un altre document que no podem deixar d'esmentar, la Declaració universal dels drets lingüístics, principis que justifiquen la necessitat de prioritzar la llengua pròpia d'un territori, o sigui, l'idioma de la comunitat històricament establerta en aquest espai; així mateix, «aquesta Declaració exclou que una llengua pugui ser considerada pròpia d'un territori únicament pel fet de ser l'oficial de l'Estat o de tenir tradició de ser utilitzada dins d'aquest territori com a llengua administrativa o de certes activitats culturals» (article 6).

Article 3

1. El castellà és la llengua espanyola oficial de l'Estat. Tots els espanyols tenen el deure de conèixer-la i el dret d'usar-la.
2. Les altres llengües espanyoles seran també oficials en les respectives comunitats autònomes d'acord amb els seus estatuts.
3. La riquesa de les diferents modalitats lingüístiques d'Espanya és un patrimoni cultural que serà objecte d'especial respecte i protecció.

³ Diu l'historiador Yuval Noah Harari que, actualment, el racisme ha estat reemplaçat per allò que podem anomenar *supremacisme* cultural. La suposada superioritat d'uns grups humans sobre uns altres ja no s'expressa en termes de diferències genètiques, sinó que s'atribueix a factors històrics. Molt sovint, aquest sentiment de superioritat es formula com a supremacisme lingüístic: la idea que alguns idiomes són intrínsecament superiors a uns altres.

⁴ VILA i MORENO, Francesc Xavier. «Mirar-se al mirall canadenc». Al bloc *Amb certa calma. Qüestions de llengua i societat* (6 de juny de 2017).

El cas és que, malgrat el mandat constitucional als poders estatals pel que fa a la riquesa lingüística com un patrimoni cultural que ha de ser objecte d'especial respecte i protecció, o malgrat el fet que l'Estat espanyol hagi signat i ratificat la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries, les disposicions de la qual tenen, doncs, caràcter de llei, l'ordenament jurídic desplegat a partir de la Constitució no ha permès revertir, ans al contrari, la situació de minorització de les llengües espanyoles altres que el castellà, els parlants de les quals se senten constantment pressionats, en el seu dia a dia, per abandonar l'ús de la seva llengua i emprar la llengua oficial de l'Estat, revestida de qualificatius com *llengua comuna* o *llengua de tolerància*, que en dissimulen el caràcter de llengua substituïdora de la llengua històrica del territori en moltes situacions de comunicació en què hauria de ser possible emprar aquesta darrera.

És evident que, en el context espanyol, la llengua catalana afronta un desafiament històric; com ha escrit Suso de Toro, «si es mantinguessin les condicions i estructures actuals, els seus parlants probablement serien una minoria condemnada a extingir-se».⁵ En la moderna societat globalitzada, totes les comunitats lingüístiques necessiten les eines juridicopolítiques que només un estat pot proporcionar per protegir la seva llengua i garantir-ne la continuïtat. La capacitat de regular normativament els usos lingüístics és l'única manera d'evitar que les inèrcies d'un mercat global poc respectuós amb la diversitat cultural i lingüística acabi malmetent aquesta diversitat. En aquest sentit, no podem perdre de vista que la regulació normativa feta des de les institucions de què ens hem dotat democràticament és possible en qualsevol aspecte de la vida pública, també en el lingüístic, sempre que estigui legitimada per l'objectiu d'aconseguir un bé col·lectiu reconegut com a tal per la societat. La possibilitat que els ciutadans de les Illes Balears, si així ho desitgen, puguin viure una vida plena en llengua catalana, sense estar sotmesos a pressions constants per abandonar-la, sembla un bé col·lectiu prou valuós per legitimar les intervencions de naturalesa legal que es puguin adoptar per assolir-lo.

* * *

El document que teniu a les mans parteix, doncs, necessàriament de la legalitat constitucional i estatutària vigent, així com de la Llei de normalització lingüística a les Illes Balears i de les normatives que deriven d'aquest bloc legislatiu. La Ponència de Planificació ha fet una anàlisi de la legislació vigent en els tres àmbits objecte d'estudi (el lleure, les relacions socioeconòmiques i els mitjans de comunicació) que de manera directa o indirecta afecta els usos lingüístics. Quan ha calgut, també s'ha comparat aquesta legislació amb la d'altres parts del domini lingüístic.⁶

La informació s'ha estructurat de la manera següent: a continuació d'aquesta introducció trobareu tres apartats, cadascun dels quals tracta d'un dels àmbits. Cada apartat s'enceta amb un text introductori, a continuació del qual trobareu enumerats els texts bàsics que configuren el marc normatiu de l'àmbit, i, tot seguit, l'anàlisi d'aquest. Al final de l'apartat corresponent a cada àmbit es transcriuen alguns fragments de les normes esmentades. Finalment, el document es tanca amb unes conclusions i propostes de caràcter general i per àmbits.

⁵ TORO, Suso de (2017). *La lliçó catalana*. Barcelona: Gregal, pàg. 285.

⁶ En la fase final d'elaboració d'aquest document, s'han publicat les sentències del Tribunal Constitucional sobre quatre lleis del Parlament de Catalunya vinculades amb la llengua catalana, alguna de les quals s'ha utilitzat com a referència normativa. Es tracta de les sentències 86/2017, 87/2017, 88/2017 i 89/2017, totes del dia 4 de juliol, el contingut de les quals no s'ha pogut valorar.

2. ÀMBIT DEL LLEURE

Amb l'allargament de l'esperança de vida, alguns sociòlegs dibuixen horitzons de posttreball. El lleure eixampla el seu temps disponible per a molts ciutadans. Un oci creatiu reclama un paisatge natural no degradat, zones d'acampada, rutes de natura, infraestructures i acompanyament al servei dels ciutadans... Tot això reclama una atenció especial en la legislació mediambiental, urbanística, agrària, marítima i turística.

Els esports, l'excursionisme, els espectacles, les activitats artístiques, lúdiques i recreatives, en general, arriben a un gruix molt important de població de totes les edats i condició social; en conseqüència, l'ús adequat de la llengua catalana en tots els àmbits del lleure serà imprescindible en el procés de normalització de la llengua.

La Llei de normalització lingüística a les Illes Balears no preveu aspectes com els espectacles de masses, els de les indústries de la llengua i la informàtica i, en el cas de les arts de l'espectacle i les indústries culturals, no ho fa d'una manera prou satisfactòria d'acord amb la modernitat actual.

La pèrdua del pati de l'escola per al català remet a l'absència de la llengua catalana en l'esbarjo escolar. Aquesta circumstància, consolidada a les àrees metropolitanes, s'estén també fins allà on no ho hauríem sospitat. Quan, tot i que les classes es feien en la llengua oficial de l'Estat, la llengua del lleure era la catalana, el pati adquiria un aspecte simbòlic: era el reducte de l'idioma. La integració dels alumnes immigrants s'esdevenia així fins a les darreres dècades del segle passat.

Com explica el lingüista Rudolf Ortega,⁷ «possiblement la baula més feble [del sistema escolar són] els monitoratges dels diversos serveis que ofereix l'escola, i que en el cas de les escoles públiques són gestionats per l'AMPA. Parlem dels serveis d'acollida, dels monitors de menjador, d'activitats extraescolars, colònies i casals, un conjunt de serveis que, en temps, depassen de molt l'estricta hora del pati i acaben tenint una incidència molt més alta en l'ecosistema lingüístic de l'escola».

Impera així, entre els serveis del lleure escolar, una certa anarquia en l'ús de la llengua catalana, deixada a mercè del monitor de torn, que tant pot reproduir el model que apliquen els mestres i, per tant, mantenir-se com a emissor en català malgrat ser interpellat en castellà —i indirectament oferir a l'infant l'oportunitat d'expressar-se en català fora de l'àmbit acadèmic— com acomodar-se a l'interlocutor, per molt infant que sigui, i recórrer al castellà cada cop que sigui necessari, o fins i tot adreçar-s'hi sistemàticament en aquesta llengua sobretot si, segons l'aspecte de l'infant, es pensa que no l'entendrà en català. En molts casos les pràctiques lingüístiques espontànies dels fillets han arrossegat els adults que hi estan en contacte, una pràctica humanament comprensible però professionalment negligent si interpretam que les activitats escolars no lectives són una extensió del projecte educatiu i lingüístic del centre.

Si s'hagués invertit més en oci i en esport, segurament el català estaria en millor situació perquè s'ha descuidat molt l'ús espontani de la llengua.⁸ En molts dels nostres alumnes ho podem veure: per a la immensa majoria, el català és la llengua de l'àmbit acadèmic. És

⁷ ORTEGA, Rudolf (2017). «La funció de boia». *El País*, 26 d'abril de 2017.

⁸ Vegeu «Entrevista a la filòloga Carme Junyent: la nova diversitat lingüística». *Les Notícies de Llengua i Treball*, núm. 44 (abril de 2017).

evident que no podem legislar la vida personal, la llengua que es parla a casa. És molt més una qüestió d'informació i de convenciment que no tant de dir què s'ha de fer. D'altra banda, s'hauria de poder constatar que aquí a les Illes Balears aprendre català té beneficis afegits sobre qualsevol altra llengua, i no parlem de trobar feina, sinó que té beneficis socials: per exemple, si parles català, ningú no posa en dubte la teva pertinença a la societat illenca, t'hi veuen plenament incorporat, la gent t'ho agraeix... Insistim, això hauria de ser així, perquè molta gent hauria de percebre aquests beneficis pel fet d'aprendre la llengua. No és tant el fet de ser un ascensor social, sinó una qüestió de veïnatge. Hi ha llengües que donen identitat i llengües que donen anonimat. Això és el que hauríem de potenciar més, perquè, a més, és un aspecte que ajuda molt a la convivència.

No diu ningú que els monitors de lleure hagin de ser prescriptors de llengua, ni dir en quina llengua s'han de relacionar els infants, però hauria de ser exigible l'assumpció d'aquesta *funció de boia*, de manteniment de la llengua com a emissors al marge de l'intercanvi que es produeix entre els menors.

D'altra banda, si observam el món audiovisual, sabrem que ni una desena part de les cadenes de televisió que es veuen aquí i d'emissores de ràdio que s'hi escolten emeten en català. Quant al cinema, els avanços han estat mínims. En les plataformes digitals sovint es fa difícil trobar subtítols en català. En aquests, com en més sectors de la nostra societat, hauríem de poder superar el marc mental de supeditació a un altre espai comunicacional.

2.1. Recull del marc normatiu

- Llei 3/1986, de 29 d'abril, de normalització lingüística a les Illes Balears.
- Llei 10/2006, de 26 de juliol, integral de la joventut.
- Llei 14/2006, de 17 d'octubre, de l'esport de les Illes Balears.
- Decret 16/1984, de 23 de febrer, sobre reconeixement d'escoles d'educadors de temps lliure.
- Decret 147/1997, de 21 de novembre, pel qual es regulen la constitució i el funcionament dels clubs esportius en l'àmbit de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears.
- Decret 33/2004, de 2 d'abril, pel qual es regulen les federacions esportives de les Illes Balears.
- Decret 86/2008, d'1 d'agost, pel qual es despleguen i es regulen els processos electorals de les federacions esportives de les Illes Balears.
- Decret 18/2011, d'11 de març, pel qual s'estableixen els principis generals que regeixen les activitats de temps lliure infantils i juvenils que es desenvolupin a l'àmbit territorial de les Illes Balears.
- Decret 33/2014, d'1 d'agost, pel qual es regula el Registre d'Entitats Esportives de les Illes Balears.

Altres normatives de referència:

- Llei 1/1998, de 7 de gener, de política lingüística.
- Llei 20/2010, de 7 de juliol, del cinema.

2.2. Anàlisi de l'àmbit

Es detecta una manca de regulació de la capacitació lingüística en llengua catalana en els decrets i altres disposicions normatives emanades del Govern, dels consells i de les corporacions locals. No cal dir que ara i aquí l'únic requisit lingüístic imprescindible per accedir no sols a una ocupació pública sinó a qualsevol element de ciutadania és saber espanyol.

La socialització de l'individu a través de l'ús de la llengua no és un procés limitat temporalment ni es produeix només en determinats sectors socials, sinó que té lloc en tots els contextos socials i al llarg de tota la vida. L'escola és un d'aquests contextos, però no l'únic i, tot i la seua rellevància, potser no el més important. Fins i tot, diuen els pedagogs que els centres docents s'han de concebre en la seua globalitat com a agents educadors, que han de garantir la coherència i la continuïtat dels usos lingüístics, tant en les activitats docents, com en les no docents: administratives, socials, recreatives, de serveis, etc.⁹

Pel que fa a la immigració, cavall de batalla d'aquestes darreres dècades al nostre país i amb conseqüències directes sobre els nivells d'ús de la llengua i la cohesió social del nostre poble,¹⁰ pensem que es tracta de garantir uns drets lingüístics bàsics a una població nouvinguda que, més que sentir-se instada a integrar-se a través de la llengua catalana, ha de trobar en les lleis bàsiques uns vincles de respecte cap a la identitat pròpia que els acosti al català través de l'empatia. Com diu la lingüista Carme Junyent, «persones d'arreu del món han descobert a Catalunya [acceptem la referència geogràfica en un sentit més ampli] que la seva llengua és tan valuosa com les altres i han recuperat un sentiment que tots ens mereixem: el gaudi de la llengua». El que cal és voluntat política i una certa noció del que volem ser: terra d'acollida. Això no pot ser un tòpic benpensant si no es defineix com a tal des dels seus principis, per exemple fent seus els drets expressats en la Declaració universal de drets lingüístics, que en l'article 3 detalla els drets personals inalienables en matèria de llengua, entre els quals sobresurten el dret de mantenir i desenvolupar la pròpia cultura i el de relacionar-se i associar-se amb altres membres de la comunitat lingüística d'origen. Són drets que ja existeixen, però situar-los en el nivell més alt possible de l'ordenament jurídic comporta una implicació de l'administració en la seva difusió i defensa que ha de desembocar en una millor informació per a les famílies immigrades que es plantegen l'abandonament de la seva llengua en favor de la llengua d'acollida. Integrar-se no pot ser sinònim d'abandonar els orígens.

D'altra banda, les persones nouvingudes, que sovint han de complir horaris laborals extensos i sovint sotmesos a condicions de treball precàries, no tenen possibilitats d'aprendre català a l'escola. Ho podran fer, però, al carrer, en contacte amb la gent?, ho podran fer a través de les televisions i ràdios en català?, quina audiència obtenen aquestes emissores? Es vehiculen en català els videojocs i les sèries audiovisuals més seguides? La resposta a aquestes preguntes ara mateix és negativa. Participen generalment els nouvinguts en activitats ciutadanes i de temps de lleure barrejant-se amb la gent

⁹ Vegeu SUREDA, Bernat *et al.* (2017). *Estudi sobre el model lingüístic escolar a les Illes Balears*. Treball inèdit encarregat a un comitè d'experts per la Conselleria d'Educació del Govern de les Illes Balears.

¹⁰ En reduir-se el volum percentual de població autòctona, s'ha reduït també en percentatge el nombre de catalanoparlants inicials. Les noves generacions de catalanoparlants inicials fan menys ús del català que la generació dels seus avis, i l'ús del català s'ha reduït sensiblement entre les generacions adultes de catalanoparlants inicials. És a dir, els mateixos que tenen el català com a primera llengua han reduït l'ús: això és una llengua en procés d'extinció.

autòctona? Presumiblement tampoc o no gaire. Doncs bé, aquestes situacions no se solucionen simplement amb normatives lingüísticoculturals, ja que exigeixen polítiques socials d'abast molt més ampli.

Pel que fa al món del cinema, l'article 31 de la Llei de normalització lingüística atribueix al Govern de la Comunitat Autònoma el deure de potenciar, entre d'altres, la producció i l'exhibició de pel·lícules realitzades, doblades o subtitulades en català, per a la qual cosa ha de promoure una política de col·laboració amb les institucions d'altres comunitats autònomes, especialment les de llengua catalana.

Segons dades de l'Acadèmia del Cinema Català (ACC) per a l'Agència Catalana de Notícies, els darrers anys hi ha hagut una pèrdua progressiva d'espectadors de pel·lícules rodades en català.¹¹ Isona Passola, presidenta de l'ACC, insisteix que la política de doblar pel·lícules de les *majors* «no té gaire sentit» i obliguen a fer-se a uns preus abusius; millor seria destinar més recursos al rodatge en català; si no és així, el cinema català sempre estarà «en una situació d'inferioritat que no té cap altra manifestació cultural al nostre país, ja que amb el teatre o la literatura tothom pot triar en quina llengua consumeix». En canvi, en cinema no es pot triar, va afegir.

A les Illes Balears, més enllà de l'article 31 de la Llei de normalització lingüística, no existeix cap norma específica que reguli el sector del cinema i menys encara la presència de la llengua catalana en aquest àmbit. D'altra banda, recordem que una de les accions previstes en el Pla d'Actuacions en Matèria de Política Lingüística és la promoció de l'aprovació paral·lela, en els diferents parlaments de la comunitat lingüística, de legislació per regular l'oferta cinematogràfica en llengua catalana (acció 42). L'actuació conjunta dels òrgans legislatius d'arreu del territori ha de permetre fer valer el pes demogràfic de la comunitat.

Ara per ara, l'única legislació vigent en la matèria és Llei 20/2010, del 7 de juliol, del cinema, aprovada pel Parlament de Catalunya. Aquesta norma no s'ha arribat a desplegar reglamentàriament i havia de ser modificada per mitjà d'una llei encara en tramitació. En el preàmbul de la Llei 20/2010 es fa un diagnòstic de la situació: la llengua catalana, parlada i compresa majoritàriament al territori i amb una presència rellevant en diversos sectors culturals i dels mitjans de comunicació (llibre, arts escèniques, música, premsa, mitjans audiovisuals) ara com ara no té una presència significativa a les pantalles. De fet, «el cinema exhibit en llengua catalana no garanteix de manera efectiva el dret dels ciutadans de Catalunya a escollir veure'l en la llengua pròpia del país». La finalitat de la Llei és garantir «el dret real a decidir quines obres es consumeixen i en quina llengua. Assegura també la necessària contribució al foment de la presència social de la llengua pròpia».

L'article 8 preveu la col·laboració entre la Generalitat de Catalunya i els governs d'altres parts de la comunitat lingüística:

¹¹ A Catalunya, 419.000 espectadors (2,1 % de quota) l'any 2010, a 126.000 espectadors (0,7 % de quota) el 2015. Lamentablement, no coneixem dades de les Illes Balears; tanmateix, no se'ns escapa la realitat d'una precarietat quasi absoluta.

Article 8**Col·laboració entre la Generalitat i els governs d'altres territoris de parla catalana**

El Govern, d'acord amb la Constitució i els estatuts d'autonomia, ha de promoure acords puntuals i convenis estables de col·laboració amb els governs dels altres territoris de parla catalana amb relació a les matèries que són objecte d'aquesta llei, especialment amb els objectius següents:

- a) Fomentar la producció d'obres cinematogràfiques i audiovisuals d'interès històric, cultural o literari compartit.
- b) Exhibir a Catalunya obres cinematogràfiques i audiovisuals produïdes en els altres territoris de parla catalana, i viceversa.
- c) Promoure conjuntament l'oferta cinematogràfica en llengua catalana, tant en versió original, com doblada o subtitulada.
- d) Intercanviar informació pel que fa a l'assistència d'espectadors a les sales d'exhibició cinematogràfica, prenent en consideració la llengua de les obres exhibides.

L'article 18 es refereix a la garantia d'accés lingüístic i fixa els percentatges de còpies¹² que s'han de distribuir i exhibir en llengua catalana:

Article 18**Garantia d'accés lingüístic**

1. Quan s'estreni a Catalunya una obra cinematogràfica doblada o subtitulada amb més d'una còpia, les empreses distribuïdores tenen l'obligació de distribuir el cinquanta per cent de totes les còpies analògiques en versió en llengua catalana. Aquesta obligació s'ha de respectar tant en el còmput de les còpies distribuïdes en versió doblada com en el de les còpies distribuïdes en versió subtitulada. Les empreses distribuïdores han de garantir aquest equilibri lingüístic en la distribució de cinema atenent a criteris de població, territori i presència en pantalla, que s'han de desplegar per reglament. Quan el suport sigui digital, totes les còpies distribuïdes han de tenir incorporat l'accés lingüístic en català. En l'exhibició d'aquestes còpies, les empreses exhibidores tenen l'obligació d'exhibir el 50 % de projeccions de l'obra en versió en llengua catalana atenent a criteris de població, territori, horari i taquillaatge, que s'han de computar anualment i que s'han de desplegar per reglament. Aquesta obligació s'ha de respectar tant en el còmput de les projeccions exhibides en versió doblada com en el de les projeccions exhibides en versió subtitulada. Les empreses distribuïdores i les empreses exhibidores també han de garantir l'equilibri entre català i castellà en la publicitat que facin de les obres cinematogràfiques afectades per aquest article.

2. Resten exemptes del compliment de l'obligació establerta per l'apartat 1 les obres cinematogràfiques europees doblades de les quals es distribueixin a Catalunya menys de setze còpies.

Així mateix, aquest article preveu un període d'adaptació als nous requisits i l'impuls d'acords amb el sector. D'altra banda, l'article 17 estableix les condicions que han de complir les empreses distribuïdores que duguin a terme la seva activitat a Catalunya per poder-hi distribuir obres cinematogràfiques o audiovisuals. Entre aquestes condicions n'hi ha dues de lingüístiques: complir l'obligació de distribució establerta per l'article 18 i incloure la versió en llengua catalana en el menú lingüístic de les obres cinematogràfiques o audiovisuals que distribueixin per canals diferents de la projecció en sales d'exhibició cinematogràfica, i que prèviament s'hagin estrenat a Catalunya doblades o subtitulades en català, d'acord amb l'article 18.

Finalment, cal comentar que la Llei també fixa criteris lingüístics per beneficiar-se d'ajuts a la producció d'obres cinematogràfiques i audiovisuals i, en els articles 50 a 53, estableix el règim de sancions d'acord amb la tipologia de les infraccions, entre les quals es preveu l'incompliment dels articles 17 i 18.

¹² Com ja s'ha dit en la introducció, en una sentència recent el Tribunal Constitucional ha considerat aquest percentatge «desproporcionat» i ha determinat que no pot ser superior al 25 %.

2.3. Normativa

Llei 14/2006, de 17 d'octubre, de l'esport de les Illes Balears

Article 2

Dret a l'esport

1. Totes les persones físiques, en l'àmbit territorial de les Illes Balears, tenen dret a la pràctica de l'esport, d'acord amb les condicions i els requisits que s'estableixen en aquesta llei i les disposicions que la despleguin.
2. Les administracions, dins l'àmbit de les seves competències, han de garantir l'accés de la ciutadania en igualtat de condicions i oportunitats a la pràctica de l'esport.

Article 3

Funció social de l'esport

1. L'activitat física i l'esport són funcions socials que contribueixen al desenvolupament i a la formació integral de les persones i a la millora de la seva qualitat de vida.
2. La consideració de l'esport com a funció social es fonamenta en el reconeixement dels valors següents la pràctica dels quals comporta:
 - a) La dimensió educativa i formativa, que propicia el desenvolupament complet i harmònic de l'ésser humà.
 - b) La contribució a l'adquisició d'hàbits saludables en les persones i a la millora de la salut pública de la població.
 - c) L'aportació a la generació d'actituds i compromisos cívics i solidaris.
 - d) La transcendència com a factor que contribueix a la cohesió i la integració socials en una comunitat.
 - e) La significació com a motor de desenvolupament econòmic i del benestar col·lectiu en un territori.

Article 5

Objectius i finalitats

Els objectius i les finalitats de les polítiques esportives de les administracions públiques de les Illes Balears són els següents:

[...]

- d) Reconèixer l'esport com a element bàsic integrant de la nostra cultura i desenvolupar les modalitats esportives autòctones pròpies de les Illes Balears.
- e) Formular, promoure i executar programes especials per a l'educació física i esportiva de les persones amb discapacitat i dels sectors socials més desfavorits, per tal que tothom tingui més facilitats i oportunitats de practicar l'esport i, mitjançant aquest, adquireixi una major sensibilitat social i cultural.
- f) Promoure les condicions que afavoreixin la igualtat de la dona en l'esport i la seva incorporació en tots els nivells esportius, tècnics i directius.
- g) Prohibir l'explotació dels i de les esportistes, de manera que se n'impedeixi o no se'n garanteixi l'accés en igualtat d'oportunitats i condicions, com també dels seus drets i llibertats.
- h) Ordenar i difondre el coneixement i l'ensenyament de l'esport, fomentar les escoles esportives que formin adequadament i perfeccionin amb continuïtat i competència les persones participants en qualsevol dels nivells possibles, i tenir cura especialment de la pràctica esportiva en edat escolar i universitària, tant pel que fa a l'ensenyament públic com al privat o concertat.
- i) Fomentar, regular i protegir l'associacionisme esportiu.
- j) Promoure i planificar l'esport de competició i d'alt nivell autonòmic, en col·laboració amb les federacions esportives i altres autoritats competents en la matèria, i vetllar perquè es practiqui d'acord amb els principis del moviment olímpic, de respecte envers el contrincant i de joc net.
- k) Facilitar i promoure el patrocini esportiu i la col·laboració empresarial en l'àmbit de les activitats i de les competicions esportives.
- l) Formar adequadament i de manera completa el personal tècnic professional necessari per aconseguir augmentar la qualitat tècnica de l'esport en general, amb una actualització constant i un perfeccionament permanent dels coneixements en tots els nivells, les categories i les especialitats.

m) Vetllar pel control mèdic i sanitari adequat dels i de les esportistes i de les persones implicades en l'activitat esportiva.

Article 99

Violència derivada dels espectacles esportius

1. Els espectacles esportius tenen la consideració d'espectacles públics i els és aplicable la normativa vigent en matèria d'espectacles públics.
2. El Govern de les Illes Balears ha d'actuar per prevenir tot tipus d'accions i manifestacions de violència i xenofòbia que tinguin l'origen en activitats esportives en l'àmbit de la comunitat autònoma de les Illes Balears, i ha de fomentar en tot moment l'esperit olímpic i esportiu.
3. Aquesta llei no menyscaba ni limita l'exercici competencial per part de l'Administració General de l'Estat de les seves actuacions en matèria de protecció de la seguretat ciutadana i l'exercici de les llibertats públiques, així com totes les matèries que siguin competència exclusiva de l'Estat.

Article 100

Creació de la Comissió

Es crea la Comissió contra la Violència a l'Esport de les Illes Balears per prevenir qualsevol tipus d'acció o manifestació de violència, racisme o xenofòbia, o que la pugui generar, com a conseqüència d'activitats o competicions esportives en l'àmbit territorial de la comunitat autònoma les Illes Balears.

Llei 1/1998, de 7 de gener, de política lingüística

Article 25

Els mitjans de radiodifusió i televisió públics

1. En els mitjans de radiodifusió i de televisió gestionats per la Generalitat i per les corporacions locals de Catalunya la llengua normalment emprada ha d'ésser la catalana. En aquest marc, els mitjans dependents de les corporacions locals poden tenir en compte les característiques de llur audiència.
2. Sens perjudici de l'aplicació del que disposen els apartats 1 i 5 de l'article 26, els mitjans a què fa referència l'apartat 1 de l'article present han de promoure les expressions culturals de Catalunya, especialment, les que es produeixen en llengua catalana.
3. La Corporació Catalana de Ràdio i Televisió ha de garantir la programació regular d'emissions radiofòniques i televisives en aranès per a la Vall d'Aran.
4. El Govern de la Generalitat ha de facilitar la recepció correcta a Catalunya de les televisions d'altres territoris que emeten en llengua catalana.

Article 26

Els mitjans de radiodifusió i televisió de concessió

1. Sense perjudici de l'aplicació de la Llei 8/1996, de 5 de juliol, de regulació de la programació audiovisual distribuïda per cable, les entitats a què fa referència la llei esmentada han de garantir que com a mínim el cinquanta per cent del temps d'emissió de programes de producció pròpia de qualsevol mena i dels altres teleserveis que ofereixin sigui en llengua catalana.
2. El que disposa l'apartat 1 s'aplica també als concessionaris de televisions de gestió privada d'àmbit territorial de Catalunya.
3. Les emissores de radiodifusió de concessió atorgada per la Generalitat han de garantir que com a mínim el cinquanta per cent del temps d'emissió sigui en llengua catalana, bé el Govern de la Generalitat, atenent les característiques de llur audiència, pot modificar per reglament aquest percentatge.
4. El Govern de la Generalitat ha d'incloure l'ús de la llengua catalana en percentatges superiors als mínims establerts com un dels criteris en l'adjudicació de concessions d'emissores de televisió per ones terrestres, de canals de televisió distribuïda per cable i de les emissores de radiodifusió.
5. Les emissores de radiodifusió i de televisió han de garantir que en la programació de música cantada hi hagi una presència adequada de cançons produïdes per artistes catalans i que com a mínim el vint-i-cinc per cent sigui de cançons interpretades en llengua catalana o en aranès.

6. Les emissores a què fa referència aquest article que emeten o distribueixen per a la Vall d'Aran han de garantir una presència significativa de l'aranès en llur programació.

Article 27

Els mitjans de comunicació escrits

1. En els mitjans de comunicació i en les publicacions periòdiques editades per la Generalitat i per les corporacions locals la llengua normalment emprada ha d'ésser la catalana.
2. El Govern de la Generalitat ha de fomentar i pot subvencionar les publicacions periòdiques de difusió general redactades totalment o majoritàriament en català.
3. El Govern de la Generalitat i les corporacions locals han de fomentar i poden subvencionar les publicacions periòdiques d'àmbit local o comarcal redactades totalment o majoritàriament en català.
4. L'atorgament de les subvencions a què fan referència els apartats 2 i 3 ha de seguir criteris objectius de difusió, comercialització i ús del català, dins les previsions pressupostàries i sota control parlamentari o dels plens de les corporacions locals.

Article 28

Les indústries culturals i les arts de l'espectacle

1. El govern de la Generalitat ha d'afavorir, estimular i fomentar:
 - a) La creació literària i científica en català, la difusió dins i fora de l'àmbit lingüístic propi i la traducció a altres llengües d'obres literàries i científiques en català, i la traducció al català d'obres escrites en altres idiomes.
 - b) L'edició, la distribució i la difusió de llibres i les publicacions periòdiques en català.
 - c) La producció cinematogràfica en català i el doblatge i la subtitulació en català de pel·lícules d'expressió original no catalana, i la distribució, en qualsevol format, i l'exhibició d'aquests productes.
 - d) La producció, la distribució i la difusió d'enregistraments sonors i de material audiovisual en català.
 - e) La producció i la representació de les arts de l'espectacle en català.
 - f) La creació, la interpretació i la difusió de música cantada en català.
 - g) La producció, l'edició i la distribució de material escrit i auditiu en llengua catalana destinat a persones invidents, i una oferta cultural bàsica, en català, per a aquest mateix sector.
 - h) Qualsevol altra manifestació cultural pública en català.
2. Totes les mesures que s'adoptin per a fomentar l'ús del català en les indústries culturals i d'altres s'han d'aplicar amb criteris objectius, sense discriminacions i dins les previsions pressupostàries.
3. Per tal de garantir una presència significativa de la llengua catalana en l'oferta cinematogràfica, el Govern de la Generalitat pot establir per reglament quotes lingüístiques de pantalla i de distribució per als productes cinematogràfics que es distribueixen i s'exhibeixen doblats o subtitulats en una llengua diferent de l'original. Les quotes establertes per a les produccions cinematogràfiques doblades o subtitulades en català no poden excedir el cinquanta per cent de l'oferta de distribuïdors i exhibidors en còmput anual i s'han de fonamentar en criteris objectius. La regulació corresponent s'ha de fer en el marc de la Llei de l'Estat 17/1994, del 8 de juny, de protecció i foment de la cinematografia, i segons el règim que aquesta estableix.

Article 29

Les indústries de la llengua i la informàtica

- El govern de la Generalitat ha d'estimular i fomentar amb mesures adequades:
- a) La investigació, la producció i la comercialització de tota mena de productes en català relacionats amb les indústries de la llengua, com ara els sistemes de reconeixement de veu, de traducció automàtica i similars o altres de possibles d'acord amb els avenços tecnològics.
 - b) La producció, la distribució i la comercialització dels programaris informàtics, dels jocs d'ordinador, de les edicions digitals i de les obres multimèdia en llengua catalana, i la traducció, si escau, d'aquests productes al català.
 - c) La presència de productes i d'informacions en català a les xarxes telemàtiques d'informació.

*Llei 20/2010, de 7 de juliol, del cinema*¹³

Preàmbul

En primer lloc, la llengua pròpia de Catalunya, majoritàriament parlada i compresa en el nostre territori i present en proporcions rellevants en diversos sectors culturals i de mitjans de comunicació com el llibre, les arts escèniques, la música, els diaris, les revistes i altres mitjans de comunicació audiovisuals no té actualment una presència significativa a les pantalles del país, tot al contrari. De fet, el cinema exhibit en llengua catalana no garanteix de manera efectiva el dret dels ciutadans de Catalunya a escollir veure'l en la llengua pròpia del país. [...]

Aquesta llei, doncs, garanteix el dret real a decidir quines obres es consumeixen i en quina llengua. Assegura també la necessària contribució al foment de la presència social de la llengua pròpia.

Article 8

Col·laboració entre la Generalitat i els governs d'altres territoris de parla catalana

El Govern, d'acord amb la Constitució i els estatuts d'autonomia, ha de promoure acords puntuals i convenis estables de col·laboració amb els governs dels altres territoris de parla catalana amb relació a les matèries que són objecte d'aquesta llei, especialment amb els objectius següents:

- a) Fomentar la producció d'obres cinematogràfiques i audiovisuals d'interès històric, cultural o literari compartit.
- b) Exhibir a Catalunya obres cinematogràfiques i audiovisuals produïdes en els altres territoris de parla catalana, i viceversa.
- c) Promoure conjuntament l'oferta cinematogràfica en llengua catalana, tant en versió original, com doblada o subtitulada.
- d) Intercanviar informació pel que fa a l'assistència d'espectadors a les sales d'exhibició cinematogràfica, prenent en consideració la llengua de les obres exhibides.

Article 17

Activitat de les empreses distribuïdores

1. Les empreses distribuïdores que desenvolupin llur activitat a Catalunya, independentment del lloc on estiguin establertes, que acreditin ésser titulars dels drets d'explotació d'acord amb la normativa aplicable, poden distribuir obres cinematogràfiques o audiovisuals a Catalunya, sens perjudici de les competències atribuïdes a altres administracions, sempre que compleixin les condicions següents:

- a) Complir l'obligació de distribució establerta per l'article 18. [...]
- c) Incloure la versió en llengua catalana en el menú lingüístic de les obres cinematogràfiques o audiovisuals que distribueixen per canals diferents de la projecció en sales d'exhibició cinematogràfica, i que prèviament s'hagin estrenat a Catalunya doblades o subtitulades en català, d'acord amb l'article 18.

Article 18

Garantia d'accés lingüístic

1. Quan s'estreni a Catalunya una obra cinematogràfica doblada o subtitulada amb més d'una còpia, les empreses distribuïdores tenen l'obligació de distribuir el cinquanta per cent de totes les còpies analògiques en versió en llengua catalana. Aquesta obligació s'ha de respectar tant en el còmput de les còpies distribuïdes en versió doblada com en el de les còpies distribuïdes en versió subtitulada. Les empreses distribuïdores han de garantir aquest equilibri lingüístic en la distribució de cinema atenent a criteris de població, territori i presència en pantalla, que s'han de desplegar per reglament. Quan el suport sigui digital, totes les còpies distribuïdes han de tenir incorporat l'accés lingüístic en català. En l'exhibició d'aquestes còpies, les empreses exhibidores tenen l'obligació d'exhibir el 50 % de projeccions de l'obra en versió en llengua catalana atenent a criteris de població, territori, horari i taquillaatge, que s'han de computar anualment i que s'han de desplegar per reglament. Aquesta obligació s'ha de respectar tant

¹³ Aquesta norma està afectada per la Sentència 89/2017 del Tribunal Constitucional segons la qual l'obligació de doblatge o subtitulació no pot superar el 25 % de les còpies (la Llei preveu el 50 %, un percentatge que el Tribunal Constitucional considera «desproporcionat»).

en el còmput de les projeccions exhibides en versió doblada com en el de les projeccions exhibides en versió subtitulada. Les empreses distribuïdores i les empreses exhibidores també han de garantir l'equilibri entre català i castellà en la publicitat que facin de les obres cinematogràfiques afectades per aquest article.

2. Resten exemptes del compliment de l'obligació establerta per l'apartat 1 les obres cinematogràfiques europees doblades de les quals es distribueixin a Catalunya menys de setze còpies.

3. Reglamentàriament, i de conformitat amb l'objectiu de normalització lingüística del català, s'han de desenvolupar les previsions dels apartats anteriors, i en concret, s'ha de determinar la implantació progressiva de les obligacions establertes per l'apartat 1, de manera que en un màxim de cinc anys s'han d'aplicar plenament. Aquest termini es pot ampliar en un màxim de dos anys en el supòsit que s'assoleixin els acords industrials definits per l'apartat 4.

4. Amb l'entrada en vigor de la Llei, s'han d'impulsar acords industrials amb els sectors de la distribució i l'exhibició per a desenvolupar aspectes específics del desplegament d'aquest article, especialment pel que fa a l'objectiu de fer compatibles les obligacions que se'n deriven amb la transició tecnològica del model analògic al digital.

Article 24

Creació i gestió de la Xarxa Concertada de Pantalles Cinematogràfiques de Catalunya

1. L'Institut Català de les Indústries Culturals ha d'establir un programa de concertació de pantalles cinematogràfiques de Catalunya, d'adhesió voluntària, amb l'objectiu de crear la Xarxa Concertada de Pantalles Cinematogràfiques de Catalunya, que ha de tenir com a finalitat preferent contribuir a la difusió del cinema català i europeu, incrementar l'oferta cinematogràfica en llengua catalana i fomentar la cultura cinematogràfica a Catalunya.

2. La Xarxa Concertada de Pantalles Cinematogràfiques de Catalunya ha d'ésser integrada per totes les sales d'exhibició cinematogràfica, públiques i privades, que voluntàriament s'hi adhereixin per mitjà de convenis de col·laboració estable amb la Generalitat per a complir les finalitats de programació establertes pels articles 25 i 45.

Article 25

Programació de la Xarxa Concertada de Pantalles Cinematogràfiques de Catalunya

1. L'objecte de la Xarxa Concertada de Pantalles Cinematogràfiques de Catalunya és programar, d'una manera preferent, llargmetratges i curtmetratges amb les condicions següents:

- a) Haver estat produïts a Catalunya, i preferentment rodats en versió original catalana.
- b) Haver estat produïts en estats membres de la Unió Europea o associats a l'Espai Econòmic Europeu.
- c) Haver estat produïts en estats no membres de la Unió Europea ni associats a l'Espai Econòmic Europeu, i ésser d'interès cultural i artístic.

2. Les obres cinematogràfiques programades per la Xarxa Concertada de Pantalles, si no són en versió original catalana o castellana, s'han de projectar subtitulades en català.

Article 32

Creació i objectiu del Fons per al foment de la producció d'obres cinematogràfiques i audiovisuals

1. Es crea el Fons per al foment de la producció d'obres cinematogràfiques i audiovisuals, amb l'objectiu principal d'enfortir les empreses productores i millorar la qualitat de les obres cinematogràfiques i audiovisuals produïdes a Catalunya.

[...]

3. Per tal d'impulsar l'adaptació de la indústria cinematogràfica i audiovisual a l'evolució tecnològica, s'ha d'afavorir la creació de continguts per a nous canals, diferents de l'exhibició tradicional, especialment en format digital. Les obres cinematogràfiques i audiovisuals en format digital han d'incloure, com a mínim, la versió doblada o subtitulada en català.

4. Com a mínim el cinquanta per cent de la dotació del Fons per al foment de la producció d'obres cinematogràfiques i audiovisuals s'ha de destinar a la producció de projectes cinematogràfics i audiovisuals en versió original catalana.

Article 33

Criteris per a l'atorgament de subvencions

1. Les subvencions amb càrrec al Fons per al foment de la producció d'obres cinematogràfiques i audiovisuals s'han d'atorgar a empreses productores independents, d'acord amb les bases reguladores corresponents, que han de valorar positivament els factors següents:

[...]

d) La versió original catalana o occitana en la seva variant aranesa.

Article 36

Criteris per a l'atorgament d'ajuts

Els ajuts amb càrrec al Fons per al foment de la distribució independent que s'atorguin d'acord amb les bases reguladores corresponents han de tenir en compte, preferentment, els criteris següents:

[...]

c) La presència de la versió original catalana o occitana en la seva variant aranesa.

d) L'esforç en la promoció d'obres cinematogràfiques i audiovisuals en català.

Article 38

Criteris per a l'atorgament dels ajuts

Els ajuts amb càrrec al Fons per al foment de l'exhibició que s'atorguin d'acord amb les bases reguladores corresponents han de tenir en compte, preferentment, els criteris següents:

a) El foment de l'exhibició d'obres cinematogràfiques en versió original catalana.

b) El foment de l'exhibició d'obres cinematogràfiques produïdes a Catalunya en qualsevol llengua.

c) El foment de l'exhibició d'obres cinematogràfiques doblades o subtitulades en català.

Article 50

Infraccions

[...]

2. Són infraccions molt greus:

[...]

b) L'incompliment de l'obligació de distribució en percentatge igual o superior al 15 per 100, referit al nombre de còpies doblades i subtitulades en català que cal distribuir en aplicació d'allò previst per l'article 18.

c) L'incompliment de l'obligació d'exhibició en percentatge igual o superior al 15 per 100, referit a les projeccions doblades i subtitulades en català que cal exhibir en aplicació d'allò previst per l'article 18.

[...]

f) L'incompliment de l'obligació prevista per l'article 17.1.c, relativa a la inclusió de la versió catalana en el menú lingüístic de determinades obres per a llur distribució mitjançant canals diferents a la projecció en sales d'exhibició.

3. Són infraccions greus:

[...]

b) L'incompliment de l'obligació de distribució en percentatge superior al 5 per 100 i inferior al 15 per 100, referit al nombre de còpies doblades i subtitulades en català que cal distribuir en aplicació d'allò previst per l'article 18.

c) L'incompliment de l'obligació d'exhibició en percentatge superior al 5 per 100 i inferior al 15 per 100, referit a les projeccions doblades i subtitulades en català que cal exhibir en aplicació d'allò previst per l'article 18.

4. Són infraccions lleus:

[...]

b) L'incompliment de l'obligació de distribució en percentatge igual o inferior al 5 per 100, referit al nombre de còpies doblades i subtitulades en català que cal distribuir en aplicació d'allò previst per l'article 18.

c) L'incompliment de l'obligació d'exhibició en percentatge igual o inferior al 5 per 100, referit a les projeccions doblades i subtitulades en català que cal exhibir en aplicació d'allò previst per l'article 18.

3. ÀMBIT SOCIOECONÒMIC

La normalització d'una llengua en estat de subordinació, com és la situació de la catalana, requereix una planificació simultània en tots els àmbits en què aquesta llengua és o ha de ser usada. Hi ha àmbits fonamentals, com l'escola, que és on els ciutadans desenvolupen totes les competències lingüístiques que van més enllà del parlar col·loquial; competències imprescindibles perquè la llengua pugui ser usada amb normalitat en totes les situacions. També és un àmbit fonamental el de l'administració pública, en què es visualitza l'associació de la llengua amb el poder, amb el prestigi, necessari, que això representa per a aquesta llengua. I encara hi hem d'afegir els mitjans de comunicació de titularitat pública, que alhora prestigien l'idioma i en faciliten el coneixement als nous nadius. Són aquests tres uns àmbits en què la promoció de la llengua surt de dalt, de l'autoritat representativa de la voluntat social. Però perquè el procés de normalització sigui complet, o simplement real, a més dels poders públics cal implicar-hi la societat. El català no sobreviurà si, a més de ser la llengua del món oficial, no és també la llengua del carrer. És a dir, la llengua d'interacció de les empreses amb els ciutadans i dels ciutadans amb ells mateixos, especialment la llengua de les interaccions amb desconeguts, les quals es produeixen fonamentalment en el món de l'activitat econòmica: el treball, el comerç, la publicitat, el consum, etc.

Uns quants segles d'imposició de l'espanyol —per la força, per llei o per fets socials diversos— han creat en els ciutadans unes inèrcies i unes rutines en els usos lingüístics que només impulsen l'expansió de l'espanyol, la llengua socialment més forta, i afavoreixen l'arraconament progressiu del català. Aquestes inèrcies no es desfaran totes soles, sinó únicament amb planificació lingüística per part dels poders públics. I aquesta planificació, indispensable per a la pervivència del català, s'ha d'entendre com a tan legítima com altres que es duen a terme en altres camps (ordenació del territori, per exemple), en tant que es tracta de la necessària activitat de tot poder públic en defensa dels interessos dels ciutadans.

En les pàgines següents proposam unes accions legislatives que consideram completament necessàries per a una planificació lingüística adequada en un àmbit tan fonamental i decisiu com és el món socioeconòmic. Accions de reequilibri necessàries per treure el català de la situació d'anormalitat en què ara es troba, com a conseqüència de les polítiques en contra dutes a terme durant molt de temps i de les inèrcies perturbadores que aquestes polítiques han creat.

3.1. Recull del marc normatiu

- Llei 3/1986, de 29 d'abril, de normalització lingüística a les Illes Balears. Articles 2, 33, 37, 38 i disposició addicional primera.
- Llei 1/1998, de 10 de març, de l'Estatut dels consumidors i usuaris de la comunitat autònoma de les Illes Balears. Articles 14, 20, 35 i 43. [Derogada]
- Llei 11/2001, de 15 de juny, d'ordenació de l'activitat comercial a les Illes Balears. Articles 8, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56 i 57. [Derogada]
- Llei 7/2014, de 23 de juliol, de protecció de les persones consumidores i usuàries de les Illes Balears. Articles 12, 30 i 72.
- [Reial decret 1334/1999, de 31 de juliol](#), pel qual s'aprova la norma general d'etiquetatge, presentació i publicitat dels productes alimentaris. Article 18.

- Reial decret legislatiu 1/2007, de 16 de novembre, pel qual s'aprova el text refós de la Llei general per a la defensa dels consumidors i usuaris i altres lleis complementàries. Articles 18, 60, 98, 99 i 125.
- Decret 31/2015, de 8 de maig, pel qual es regulen els drets dels consumidors i usuaris davant l'activitat de venda al públic a la menuda de gasolines i gasoils d'automoció en el territori de les Illes Balears. Articles 3 i 4.
- Protocol per a la Garantia dels Drets Lingüístics (Donostia).

Altres normatives de referència:

- Llei 1/1998, de 7 de gener, de política lingüística de la Generalitat de Catalunya. Articles 2, 3, 4, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 39, disposicions addicionals primera, segona i cinquena i disposicions transitòries primera i segona.

3.2. Anàlisi de l'àmbit

La primera cosa que es constata quan s'analitza l'estat d'aquest àmbit és una gran manca de normativa jurídica en comparació amb altres àmbits i amb altres comunitats autònomes de l'Estat. Les úniques normes jurídiques existents són, en primer lloc, proclamacions de caràcter molt general, com «el dret de totes les persones a usar la llengua catalana» (Estatut d'autonomia, article 4.2) o el mandat a les institucions públiques de «crear les condicions que permetin arribar a la igualtat plena de les dues llengües quant als drets dels ciutadans de les Illes Balears» (Estatut d'autonomia, article 4.3). En segon lloc, la Llei 3/1986, de 29 d'abril, de normalització lingüística a les Illes Balears, estableix normativa en diversos àmbits, però molt poca en l'àmbit socioeconòmic. Aquesta llei també fa algunes proclamacions generals de drets lingüístics, com el dret dels ciutadans d'adreçar-se en català a les empreses públiques i privades i de «poder expressar-se en català a qualsevol reunió i desenvolupar en aquesta llengua les activitats professionals, laborals, polítiques, sindicals, religioses i artístiques.» (article 2.2). I estableix als poders públics el mandat de «fomentar l'ús de la llengua catalana a la publicitat» (article 37.1) i «impulsar l'ús ambiental del català i, de manera especial, la retolació en llengua catalana en tot tipus d'entitats socials i culturals, mercantils i recreatives.» (article 37.2). Tant els drets lingüístics com els mandats indicats requereixen desenvolupament normatiu perquè els primers siguin drets efectius i els segons, accions operatives. L'única normativa jurídica de caràcter més concret que anava en la línia de la recuperació del català era la Llei 11/2001, de 15 de juny, d'ordenació de l'activitat comercial a les Illes Balears (BOCAIB núm. 77, de 28 de juny), i concretament el seu article 8, que ja no és vigent. D'altra banda, hi ha la Llei 7/2014, de 23 de juliol, de protecció de les persones consumidores i usuàries de les Illes Balears, que a l'article 30.1 estableix que «Tota la informació facilitada al consumidor a què es refereix aquest capítol ha de figurar almenys en una de les dues llengües oficials de la comunitat autònoma», però aquesta norma no representa res nou respecte de la normativa de caràcter més general ni cap avanç en la normalització del català ni en la protecció dels drets lingüístics dels catalanoparlants.

El marc legal a Catalunya pel que fa a la llengua catalana després de l'aprovació de la Llei de normalització lingüística (1983) era semblant a l'actual de les Illes Balears: regulació d'àmbits com l'administració o l'ensenyament i absència de regulació en l'àmbit socioeconòmic. I es produí un avanç en la normalització del català en els àmbits on hi

havia normativa jurídica però no en aquells en què no n'hi havia. Per això la Generalitat promogué noves normes, com la Llei de política lingüística (1998), que sí que estableix normativa a l'àmbit socioeconòmic, i altres normes jurídiques relatives al mateix àmbit. La Llei de política lingüística estableix l'obligació de fer un ús normal del català a les empreses públiques i a les empreses concessionàries que gestionen serveis concedits; i també estableix deures relatius a l'ús del català a les empreses privades que ofereixen serveis públics, com transports, subministraments o comunicacions. Igualment estableix l'obligació de qualsevol empresa d'estar en condicions d'atendre els consumidors en català i de tenir en aquesta llengua la retolació i totes les informacions adreçades als consumidors. Les anàlisis sociolingüístiques mostren que aquesta acció legislativa ha permès d'avançar en la normalització del català en el món socioeconòmic, tot i els límits que hi posa la legislació estatal.

3.3. Normativa

Comparativa de la Llei 3/1986, de 29 d'abril, de normalització lingüística a les Illes Balears, i de la Llei 1/1998, de 7 de gener, de política lingüística de Catalunya

A mode de marc referencial i amb l'únic objectiu que es puguin visualitzar les diferències entre les dues lleis, sense propòsit analític, se n'han extret els articles que tenen relació amb l'àmbit socioeconòmic: els de la Llei de normalització lingüística a les Illes Balears (LNL) i els de la Llei de política lingüística de Catalunya (LPL).

Pel que fa a la LNL, només podem considerar que fa referència a l'activitat socioeconòmica en els articles que es recullen en aquest document. La LNL no parla específicament d'activitat socioeconòmica.

Quant a la LPL, cal destacar que, a banda dels articles 2, 3 i 4 sobre llengua pròpia, llengües oficials i drets lingüístics, conté un capítol, el V, dedicat exclusivament a l'activitat socioeconòmica. Hem trobat oportú deixar les referències a les empreses públiques i a les empreses de serveis públics, ja que la LPL les considera activitat socioeconòmica.

LNL

Article 2

1. La llengua catalana és la llengua pròpia de les Illes Balears i tots tenen el dret de conèixer-la i d'usar-la.
2. Aquest dret implica poder adreçar-se en català, oralment o per escrit, a l'Administració, als organismes públics i a les EMPRESES PÚBLIQUES I PRIVADES. També implica poder expressar-se en català a qualsevol reunió i desenvolupar en aquesta llengua les ACTIVITATS PROFESSIONALS, LABORALS, polítiques, sindicals, religioses i artístiques; així com rebre l'ensenyament en català i rebre-hi informació a tots els mitjans de comunicació social.
3. Les manifestacions en llengua catalana, en forma oral o escrita, PÚBLICA O PRIVADA, PRODUEIXEN PLENS EFECTES JURÍDICS I DE L'EXERCICI D'AQUEST DRET NO POT DERIVAR CAP REQUERIMENT DE TRADUCCIÓ NI CAP EXIGÈNCIA dilatòria o discriminatòria.
4. NINGÚ NO PODRÀ ÉSSER DISCRIMINAT per raó de la llengua oficial que empri.

LPL

Article 2

La llengua pròpia

1. El català és la llengua pròpia de Catalunya i la singularitza com a poble.
2. El català, com a llengua pròpia, és:

a) La llengua de totes les institucions de Catalunya, i en especial de l'Administració de la Generalitat, de l'Administració local, de les corporacions públiques, DE LES EMPRESES i els serveis públics, dels mitjans de comunicació institucionals, de l'ensenyament i de la toponímia.

b) La llengua preferentment emprada per l'Administració de l'Estat a Catalunya en la forma que aquesta mateixa determini, per les altres institucions i, en general, PER LES EMPRESES I LES ENTITATS QUE OFEREIXEN SERVEIS AL PÚBLIC.

Article 3

Les llengües oficials

2. El català i el castellà, com a llengües oficials, poden ésser emprades indistintament pels ciutadans i ciutadanes en TOTES LES ACTIVITATS PÚBLIQUES I PRIVADES sense discriminació. Els ACTES JURÍDICS fets en qualsevol de les dues llengües oficials tenen, pel que fa a la llengua, PLENA VALIDESA I EFICÀCIA.

Article 4

Els drets lingüístics

1. D'acord amb l'article 3 de l'Estatut d'autonomia, i en el marc d'una política activa de la Generalitat per a crear les condicions que permetin d'arribar a la igualtat plena quant als drets i els deures lingüístics, a Catalunya tothom té dret a:

a) Conèixer les dues llengües oficials.

b) Expressar-se en qualsevol de les dues llengües oficials, oralment i per escrit, EN LES RELACIONS I ELS ACTES PÚBLICS I PRIVATS.

c) ÉSSER ATÈS EN QUALSEVOL DE LES DUES LLENGÜES OFICIALS en els termes que aquesta Llei estableix.

d) EMPRRAR LLIUREMENT QUALSEVOL DE LES DUES LLENGÜES OFICIALS EN TOTS ELS ÀMBITS.

e) NO ÉSSER DISCRIMINAT per raó de la llengua oficial que empra.

LNL

TÍTOL IV

DE LA FUNCIO NORMALITZADORA DELS PODERS PÚBLICS

Article 33

Els poders públics de la comunitat autònoma adoptaran les mesures pertinents i proveiran dels mitjans necessaris per al coneixement i ús de la llengua catalana en tots els àmbits i activitats de la vida social.

Article 37

1. Els poders públics de la comunitat autònoma han de fomentar l'ús de la llengua catalana a la publicitat.

2. Així mateix, s'ha d'impulsar l'ús ambiental del català i, de manera especial, la retolació en llengua catalana en tot tipus d'entitats socials i culturals, mercantils i recreatives.

Article 38

1. El Govern de la Comunitat Autònoma i les corporacions locals poden exceptuar o bonificar, pel que fa a obligacions fiscals, aquells actes i manifestacions relacionats amb el foment, divulgació i extensió de la llengua i cultura catalanes, pròpies de les Illes Balears.

Disposició adicional primera

El Govern balear ha de promoure, d'acord amb els òrgans competents, la normalització de l'ús de la llengua catalana a l'Administració perifèrica de l'Estat, a l'Administració de justícia, en els registres, a les empreses públiques i semipúbliques i a qualsevol àmbit administratiu no dependent del Govern de la Comunitat Autònoma.

LPL

Capítol V L'activitat socioeconòmica

Article 30

Les empreses públiques

1. Les empreses públiques de la Generalitat i de les corporacions locals, i també les seves empreses concessionàries quan gestionen o exploten el servei concedit, han d'emprar normalment el català en llurs actuacions i documentació internes i en la retolació, en les instruccions d'ús, en l'etiquetatge i en l'embalatge dels productes o els serveis que produeixin o ofereixin.
2. Les empreses a què fa referència l'apartat 1 han d'emprar normalment el català en les comunicacions i les notificacions, incloses les factures i els altres documents de tràfic, adreçades a persones residents en l'àmbit lingüístic català, sens perjudici del dret dels ciutadans i ciutadanes a rebre-les en castellà o, si és el cas, en català, si ho demanen.

Article 31

Les empreses de servei públic

1. Les empreses i les entitats públiques o privades que ofereixen serveis públics, com ara les de transport, de subministraments, de comunicacions i d'altres, han d'emprar, almenys, el català en la retolació i en les comunicacions megafòniques.
2. Les comunicacions i les notificacions escrites adreçades a persones residents a Catalunya per les empreses i les entitats a què fa referència l'apartat 1, incloses les factures i els altres documents de tràfic, s'han de fer almenys en català, sens perjudici del dret dels ciutadans i ciutadanes a rebre-les en castellà si ho demanen.
3. El que disposa l'apartat 2 en relació amb les factures i els altres documents de tràfic s'entén sens perjudici de la competència de l'Estat per a organitzar els serveis esmentats quan els presta directament o per mitjà de les seves empreses i entitats.

Article 32

L'atenció al públic

1. Les empreses i els establiments dedicats a la venda de productes o a la prestació de serveis que desenvolupen llur activitat a Catalunya han d'estar en condicions de poder atendre els consumidors i consumidores quan s'expressin en qualsevol de les llengües oficials a Catalunya.
2. El Govern de la Generalitat ha de promoure, amb mesures adequades, l'increment de l'ús del català en l'àmbit a què es refereix l'apartat 1.
3. La senyalització i els cartells d'informació general de caràcter fix i els documents d'oferta de serveis per a les persones usuàries i consumidores dels establiments oberts al públic han d'ésser redactats, almenys, en català. Aquesta norma no s'aplica a les marques, als noms comercials i als rètols emparats per la legislació de la propietat industrial.

Article 33

Les empreses concertades o subvencionades

Les empreses que han subscrit un concert o un conveni de col·laboració amb la Generalitat o amb les corporacions locals de Catalunya, o són beneficiàries d'ajuts o subvencions d'aquestes, han d'utilitzar, almenys, el català en la retolació, en els avisos i en la documentació adreçats al públic, com a mínim quan estiguin vinculats a l'objecte de l'ajut o el conveni.

Article 34

La informació a les persones consumidores i usuàries

1. Les dades que figuren en l'etiquetatge i en l'embalatge i les instruccions d'ús dels productes que es distribueixen en l'àmbit territorial de Catalunya poden figurar en català, en castellà o en qualsevol altra llengua de la Unió Europea.
2. Les dades obligatòries i les informacions voluntàries addicionals que figuren en l'etiquetatge de productes catalans que gaudeixen de denominació d'origen, de denominació comarcal o de denominació de qualitat i dels productes artesanals que es distribueixen en l'àmbit territorial de Catalunya han d'ésser necessàriament, com a mínim, en català.

3. El Govern de la Generalitat ha de regular per reglament la informació a les persones consumidores i usuàries de sectors determinats, i l'etiquetatge i les instruccions d'ús dels productes industrials o comercials que es distribueixen en l'àmbit territorial de Catalunya, d'una manera especial els dels productes alimentaris envasats, els perillosos i els tòxics, i també el tabac, per a garantir-hi la presència progressiva del català, seguint els principis d'aquesta Llei, de les normes de la Unió Europea i de la resta de l'ordenament jurídic.

Article 35

La publicitat

1. En la publicitat institucional de la Generalitat i de les administracions locals, de llurs empreses públiques o concessionàries i de les altres institucions i corporacions catalanes de dret públic feta en l'àmbit territorial de Catalunya, s'ha d'utilitzar de manera general el català.

2. El Govern de la Generalitat i els ens locals han d'afavorir, estimular i fomentar amb mesures adequades l'ús del català en la publicitat, especialment la de la via pública, amb l'objectiu que sigui la llengua d'ús normal del sector.

Article 36

L'activitat professional i laboral

1. El Govern de la Generalitat i els col·legis professionals han de fomentar l'ús del català en les activitats professionals.

2. El Govern de la Generalitat ha d'estimular i fomentar l'ús del català en els centres de treball, en les relacions laborals i en els convenis col·lectius, en els pactes d'empresa i en els contractes de treball i ha de promoure la participació directa dels sindicats i les organitzacions empresarials per a assolir aquest objectiu.

3. Els convenis col·lectius de treball i els pactes d'empresa poden contenir clàusules lingüístiques orientades a fomentar el coneixement del català dels treballadors i treballadores i a garantir-ne l'ús en els centres de treball i en els contractes laborals, els fulls de salaris i tota altra documentació. El Govern de la Generalitat ha d'estimular que els convenis col·lectius incorporin aquestes clàusules.

4. Els rètols i les informacions de caràcter fix i que continguin text que han de constar a l'interior dels centres laborals adreçats a les persones que hi treballen han de figurar, almenys, en català.

CAPÍTOL VI

L'IMPULS INSTITUCIONAL

Article 37

Les mesures de foment

1. El Govern de la Generalitat ha d'afavorir, estimular i fomentar l'ús del català en les activitats laborals, professionals, mercantils, publicitàries, culturals, associatives, esportives, lúdiques i de qualsevol altra mena.

2. El Govern de la Generalitat i les corporacions locals, en l'àmbit de les competències respectives, han de fomentar la imatge pública i l'ús del català i poden establir bonificacions i exempcions fiscals per als actes relacionats amb la normalització i el foment de l'ús de la llengua catalana.

Article 39

Les mesures de planificació

1. El Govern de la Generalitat s'ha de dotar d'instruments de planificació lingüística general consistents en programes periodificats, per tal d'establir els objectius i les mesures més convenientes en cada moment i avaluar-ne els resultats.

L'elaboració dels instruments de planificació ha d'ésser concertada amb els diversos agents i col·lectius implicats, i s'han de tenir en compte els principis de participació, simplificació i eficàcia.

2. El Govern de la Generalitat ha d'elaborar un mapa sociolingüístic de Catalunya, que ha d'ésser revisat cada cinc anys, per tal d'adequar a la realitat la seva acció de política lingüística i, alhora, per a valorar la incidència de les actuacions fetes.

3. El Govern de la Generalitat ha d'informar cada any el Parlament de les actuacions de política lingüística i dels resultats obtinguts en el marc dels instruments a què fan referència els apartats 1 i 2.

DISPOSICIONS ADDICIONALS

Primera

Col·laboració amb altres institucions i entitats

1. Sens perjudici de l'aplicació d'aquesta Llei, el Govern de la Generalitat ha de vetllar per aconseguir la generalització de l'ús del català, en un marc de col·laboració amb la Unió Europea, l'Administració de l'Estat, el Consell General del Poder Judicial i les empreses públiques i privades d'àmbit estatal, europeu o internacional, especialment les de serveis i les de radiodifusió i televisió.
2. El Govern de la Generalitat ha de vetllar per la presència del català en els mitjans de comunicació d'abast estatal, europeu i internacional.

Segona

Convenis de col·laboració amb institucions d'altres territoris de llengua catalana

1. La Generalitat ha de promoure acords, convenis i tractats amb les comunitats autònomes aragonesa, balear i valenciana i amb els estats andorrà, francès i italià per a fomentar l'intercanvi cultural entre territoris i comunitats de parla catalana i la coordinació i la cooperació entre comunitats o entre estats en matèria de política lingüística, per a assegurar, amb les mesures adequades, la promoció, l'ús i la protecció de la llengua catalana i per a obtenir-ne la generalització i l'extensió del coneixement i l'ús en tot l'àmbit lingüístic, amb respecte per totes les variants.
2. La Generalitat, per tal d'afavorir un espai català de comunicació, ha de promoure la difusió i la recepció dels mitjans de comunicació en llengua catalana.

Cinquena

Garanties de compliment

Aquesta Llei no estableix sancions per als ciutadans i ciutadanes. Tanmateix:

- a) L'incompliment dels preceptes de l'article 26 es considera incompliment de les condicions essencials de la concessió, al qual s'ha d'aplicar el règim sancionador que estableix la Llei 8/1996, del 5 de juliol, de regulació de la programació audiovisual distribuïda per cable, i per les lleis de l'Estat 31/1987, del 18 de desembre, d'ordenació de les telecomunicacions, i 25/1994, del 12 de juliol, per la qual s'incorpora a l'ordenament jurídic espanyol la Directriu 89/552/CEE.
- b) L'incompliment dels preceptes dels articles 15, 30, 31 i 32.3 imputable a les empreses i les entitats concernides es considera una negativa injustificada a satisfer les demandes de les persones usuàries i consumidores, a la qual s'ha d'aplicar el règim sancionador que estableix la Llei 1/1990, del 8 de gener, sobre la disciplina del mercat i de defensa dels consumidors i dels usuaris.

DISPOSICIONS TRANSITÒRIES

Primera

Les normes d'usos lingüístics

Les normes d'usos lingüístics a què fa referència l'article 9.3 han d'ésser aprovades en el termini màxim de dos anys comptats des de l'entrada en vigor d'aquesta Llei.

Segona

L'adaptació empresarial

1. Les empreses i les entitats afectades per aquesta Llei tenen un termini de dos anys per a adaptar-se al que disposen l'article 15 i les disposicions del capítol V. Aquest termini és de cinc anys per als empresaris i empresàries autònoms.
2. En un termini de cinc anys o, si és superior, el que resulti de la data de caducitat, poden continuar en el mercat els productes i els serveis a què fa referència l'article 34 sense complir les normes lingüístiques relatives a l'etiquetatge.

Normativa autonòmica

a) Normativa general

*Llei 7/2014, de 23 de juliol, de protecció de les persones consumidores i usuàries de les Illes Balears*¹⁴

Article 12

Obligació de conservar i lliurar la documentació

1. Les empreses han de conservar les dades i els documents necessaris perquè es puguin comprovar de manera veraç l'origen i la destinació dels béns, així com el lot, durant almenys els tres anys posteriors a la cessació de la producció —en el cas de l'empresa productora—, a la cessació de la distribució o la venda del producte en qüestió —en el cas de la importadora— o a l'exhauriment d'existències —en el cas d'empreses de venda al consumidor final. En els productes amb data de caducitat o consum preferent aquest termini es redueix a un any a partir de l'acabament d'aquesta data, sempre que la normativa aplicable no estableixi terminis més amplis.

2. Els participants en la cadena comercial que incloguin determinades marques en l'etiquetatge dels productes que comercialitzen —en particular el marcatge CE— per acreditar que aquests productes compleixen els requisits mínims de seguretat que els són aplicables han de conservar la documentació que justifiqui l'acreditació durant el període que estableixi la normativa específica i, en qualsevol cas, un mínim de tres anys després d'haver exhaurit les existències dels productes.

3. Les empreses tenen l'obligació de provar la seguretat dels béns i serveis quan l'autoritat competent en la matèria els ho requereixi així. També han de facilitar tota la documentació requerida i identificar de manera clara i inequívoca el producte o els productes a què es refereixi el requeriment, així com la traducció de qualsevol documentació tècnica o qualsevol altre document que s'hagi presentat en un idioma diferent a les llengües oficials a les Illes Balears.

Article 30

Llengua utilitzada en la informació

1. Tota la informació facilitada al consumidor a què es refereix aquest capítol ha de figurar almenys en una de les dues llengües oficials de la comunitat autònoma.

2. Quan es tracti de productes les dades d'etiquetatge dels quals tenguin rellevància per a la salut o la seguretat de les persones, la informació facilitada ha de figurar almenys en la llengua oficial de l'Estat.

Article 72

Mesures cautelars

1. L'òrgan de l'administració competent en matèria de consum pot acordar, motivadament, a instància pròpia, a proposta de la inspecció, de l'instructor del procediment sancionador, del mateix responsable si voluntàriament ho sol·licita així o a instància d'altres administracions, les mesures cautelars que es considerin oportunes en els supòsits següents:

a) Quan hi hagi indicis racionals de risc no acceptable per a la salut i la seguretat dels consumidors.

b) Quan es vulnerin els interessos econòmics i socials legítims dels consumidors.

c) Quan es comercialitzin béns o productes mancats d'etiquetatge obligatori o figuri en una llengua no oficial a la comunitat autònoma.

d) Quan l'empresa no pugui justificar la procedència dels béns o productes mitjançant els documents que li requereixi la inspecció.

2. Les mesures cautelars poden afectar els responsables de la producció, distribució i la comercialització de béns i de la prestació de serveis o qualsevol altra persona responsable del bé o servei.

3. Les mesures cautelars poden afectar una o diverses persones determinades o una pluralitat indeterminada i fins i tot adoptar-se amb caràcter general.

¹⁴ Aquesta Llei 7/2014 deroga la Llei 1/1998, de 10 de març, de l'Estatut dels consumidors i usuaris de la comunitat autònoma de les Illes Balears.

4. L'inspector, per raons d'urgència, pot adoptar les mesures cautelars que estableix aquesta llei, per a la qual cosa ha d'estendre una acta d'inspecció motivada i concedir un termini màxim d'audiència de cinc dies hàbils a la persona interessada. Aquestes mesures s'han de confirmar, modificar o aixecar per mitjà d'una resolució de l'òrgan competent en el termini més breu possible — que en cap cas no pot ser superior a quinze dies — a partir de l'endemà d'haver-les adoptades, i s'han de notificar a la persona inspeccionada. Si no es compleixen aquests preceptes les mesures cautelars queden sense efecte.

b) Normativa derogada

Llei 1/1998, de 10 de març, de l'Estatut dels consumidors i usuaris de la comunitat autònoma de les Illes Balears

Article 14

Llengua utilitzada en la informació

1. La informació facilitada al consumidor, a la qual es refereix l'article anterior, haurà de figurar com a mínim en alguna de les dues llengües oficials de la Comunitat Autònoma.
2. Quan es tracti de productes les dades d'etiquetatge dels quals tinguin rellevància per a la salut o la seguretat de les persones, la informació facilitada figurarà com a mínim en la llengua oficial de l'Estat.
3. No s'exigirà l'establert en l'apartat anterior quan les dades expressades en la llengua pròpia de la Comunitat Autònoma siguin fàcilment intel·ligibles.

Article 20

Actuacions administratives en matèria d'informació

Les administracions públiques que actuïn a l'àmbit territorial de les Illes Balears duran a terme les següents actuacions:

- a) Impulsar la difusió de la informació als consumidors i usuaris, i concertar amb les seves associacions i amb les organitzacions empresarials fórmules de participació activa en les campanyes informatives.
- b) Promoure l'existència d'espais divulgadors sobre el consum en els mitjans de comunicació.
- c) Fomentar, en col·laboració amb les organitzacions empresarials, l'existència de distintius de qualitat per als productes, béns i serveis de les Illes Balears.
- d) Informar els consumidors i usuaris sobre els productes perillosos detectats en el mercat, en les condicions que reglamentàriament s'estableixin.
- e) Promoure la utilització de la llengua catalana, pròpia de les Illes Balears, en l'etiquetatge dels productes i en la informació dels serveis.

Article 35

Desenvolupament del dret a l'educació

A l'objecte de fer efectiu el dret a l'educació en matèria de consum, el Govern de la Comunitat Autònoma adoptarà les mesures oportunes per:

- a) Establir la col·laboració necessària amb els òrgans competents, a fi d'incloure l'educació del consumidor dins el currículum ordinari dels centres d'ensenyament, en tots els cicles i nivells de l'educació obligatòria.
- b) Assegurar la formació permanent en matèria de consum del personal docent, en col·laboració amb els organismes competents en matèria d'educació.
- c) Garantir la formació permanent en matèria de consum del personal que exerceixi funcions d'informació i orientació als consumidors.
- d) Elaborar i publicar materials didàctics de suport a l'educació i formació dels consumidors i usuaris.
- e) Promoure l'edició i difusió de vocabularis especialitzats i d'altres materials que facilitin l'ús de la llengua pròpia de les Illes Balears en els contractes i, en general, en les activitats comercials i professionals.

Article 43

Mesures cautelars i preventives

L'autoritat competent adoptarà les mesures cautelars o preventives que es considerin oportunes en aquells supòsits on hi hagi clars indicis de vulneració dels drets reconeguts als consumidors, i, en tot cas, en els següents supòsits:

- a) Quan hi hagi clars indicis de risc per a la salut i seguretat dels consumidors i usuaris.
- b) Quan es vulnerin de forma generalitzada els legítims interessos econòmics i socials dels consumidors i usuaris.
- c) Quan es comercialitzin productes amb manca d'etiquetatge obligatori o aquest figuri en una llengua no oficial en la Comunitat Autònoma.

Llei 11/2001, de 15 de juny, d'ordenació de l'activitat comercial a les Illes Balears

Article 8

Drets lingüístics dels consumidors

1. En els establiments regulats en aquesta llei, els consumidors tenen dret a ser atesos en alguna de les llengües oficials de les Illes Balears, i no podran ser discriminats o atesos incorrectament per raó de la llengua oficial que emprin.
2. En els establiments al detall que disposen d'una plantilla laboral de més de tres treballadors, els consumidors tenen, a més, el dret de ser atesos en la llengua oficial de les Illes Balears que escullin.
3. La senyalització i els cartells d'informació general de caràcter fix i els documents d'oferta de serveis per als consumidors dels establiments oberts al públic han de ser redactats, almenys, en català. Aquesta norma no s'aplica a les marques, als noms comercials i als rètols emparats per la legislació de la propietat industrial. En els termes que reglamentàriament es determinin, els establiments comercials informaran els consumidors dels seus drets lingüístics mitjançant la col·locació dels anuncis corresponents.
4. Les administracions competents promouran l'ús progressiu de la llengua catalana en les activitats comercials, com també en els rètols, símbols i distintius dels establiments comercials de les Illes Balears.

CAPÍTOL II

INFRACCIONS ADMINISTRATIVES

Article 46

Infraccions

1. Sense perjudici de les responsabilitats d'altra índole que es puguin derivar, constitueixen infraccions administratives en matèria de comerç interior, les accions o omissions tipificades en aquesta llei.
2. Les infraccions es classifiquen en lleus, greus i molt greus.

Article 47

Responsabilitat

La responsabilitat administrativa per les infraccions tipificades en aquesta llei correspondrà a la persona física o jurídica que realitzi les accions o omissions tipificades en aquesta llei. Es presumirà que aquestes s'han realitzat pels titulars de l'empresa o de l'activitat comercial de què es tracti.

Article 48

Infraccions lleus

Es consideren infraccions lleus, les següents:

- a) La no exhibició de la necessària autorització, homologació o comunicació en la forma legal o reglamentària establerta.
- b) L'incompliment de l'obligació d'informar el públic sobre els dies i les hores d'obertura i de tancament dels establiments comercials, o no fer-ho en un lloc visible de l'establiment.
- c) L'incompliment dels horaris comercials quan no constitueixi falta greu o molt greu.
- d) L'incompliment de les obligacions establertes en aquesta llei, quan no estigui conceptuat com a infracció greu o molt greu.

Article 49

Infraccions greus

Es consideren infraccions greus, les següents:

- a) La negativa o resistència a subministrar dades o a facilitar la informació requerida per les autoritats o els seus agents i funcionaris de l'administració comercial en l'exercici de les seves funcions de comprovació, i el subministrament d'informació inexacta o incompleta.
- b) Realitzar vendes a pèrdues.
- c) Exigir preus superiors a aquells que haguessin estat objecte de fixació administrativa.
- d) L'obertura de l'establiment comercial en diumenge o dia festiu no autoritzat per a la realització d'activitats comercials.
- e) L'incompliment de les obligacions d'inscripció i comunicació de variació de dades a les seccions del Registre general de comerç de les Illes Balears.
- f) La venda sota l'anunci o la denominació de «vendes amb obsequi», «vendes en rebaixes», «vendes en liquidació», «vendes de promoció d'oferta» o «vendes de saldos», amb inobservança de les prescripcions establertes a aquesta llei.
- g) L'afectació dels objectes ofertats a les vendes amb obsequi, en rebaixa o en liquidació, per alguna causa que en redueixi el valor del mercat.
- h) El falsejament, a les vendes promocionals, de la publicitat de la seva oferta.
- i) L'oferta d'operacions en cadena o piràmide en la forma prohibida per la Llei 7/1996, de 15 de gener, de ordenació del comerç minorista.
- j) Modificar, durant el període de durada de l'oferta de vendes amb obsequi, el preu o la qualitat del producte.
- k) L'incompliment del règim establert sobre lliurament dels obsequis promocionals.
- l) Anunciar vendes com si fossin de fabricant o majorista, amb incompliment de l'establert al respecte per l'article 35 de la Llei 7/1996, de 15 de gener, de ordenació del comerç minorista.
- m) L'incompliment dels terminis de garantia i serveis postvenda, així com de la custòdia dels articles.
- n) L'incompliment del règim establert a la Llei 26/1991, de 21 de novembre, de protecció dels consumidors, per a les vendes a domicili.
- o) LES ACTUACIONS QUE IMPEDEIXIN O DIFICULTIN L'EXERCICI DELS DRETS LINGÜÍSTICS RECONEGUTS EN AQUESTA LLEI.
- p) La venda ambulants o no sedentària en establiments turístics, no autoritzada per la conselleria competent en matèria de comerç.
- q) L'exercici d'activitats comercials que no hagin obtingut autorització, quan aquesta sigui preceptiva d'acord amb aquesta llei.
- r) La venda d'alcohol en els supòsits prohibits a l'article 7.4 d'aquesta llei.
- s) La reincidència en infraccions lleus. S'entendrà que hi ha reincidència en infraccions lleus si es donen els requisits establerts a l'article 67 de la Llei 7/1996, de 15 de gener, ja esmentada.

Article 50

Infraccions molt greus

1. Es consideren infraccions molt greus les següents:

- a) La negativa o resistència a subministrar dades o a facilitar la informació requerida per les autoritats o els seus agents en l'exercici de les seves funcions d'inspecció, quan s'efectuï acompanyada de violència física o verbal o de qualsevol altra forma de pressió.
- b) No disposar de la llicència autonòmica de gran establiment comercial quan aquesta sigui preceptiva d'acord amb l'article 15 d'aquesta llei.
- c) Les que, havent-se qualificat com a greus, hagin suposat una facturació anual superior a 600.000 euros.
- d) La reincidència en infraccions greus. S'entendrà que hi ha reincidència en infraccions greus si es donen els requisits establerts a l'article 67 de la Llei 7/1996, de 15 de gener, d'ordenació del comerç minorista.

2. No obstant el que s'indica en l'apartat b) del punt anterior, quan l'infractor compleixi els requisits exigits per obtenir la llicència corresponent, la manca d'aquesta s'ha de sancionar com a infracció greu.

Article 51

Prescripció de les infraccions

Les infraccions regulades en aquesta llei prescriuen: als tres anys, les qualificades de molt greus; als dos anys, les qualificades de greus; i als sis mesos, les qualificades de lleus.

CAPÍTOL III

SANCIONS

Article 52

Tipologia de les sancions

1. Les infraccions assenyalades en aquesta llei donaran lloc a la imposició de les sancions següents:

- a) Admonició.
- b) Multa.
- c) Tancament de l'establiment o suspensió de l'activitat comercial, per un termini màxim d'un any.

2. La comissió de les infraccions molt greus durà implícita la prohibició d'obtenir subvencions i ajudes públiques durant un termini màxim de dos anys.

Article 53

Sancions

Les sancions aplicables per a les infraccions són les següents:

- a) Les infraccions lleus se sancionaran amb admonició o multa de 150 euros fins a 1.500 euros.
- b) Les infraccions greus se sancionaran amb multa de 1.501 euros fins a 15.000 euros.
- c) Les infraccions molt greus se sancionaran amb multa de 15.001 euros fins a 150.000 euros i en el supòsit que hagin significat un greu risc per a la salut, un greu perjudici econòmic o generat una àmplia alarma social, tancament de l'establiment o suspensió de l'activitat comercial per un termini màxim d'un any.

Article 54

Graduació de les sancions

1. Les sancions es graduaran especialment en funció de la transcendència social de la infracció, la situació de predomini de l'infractor en el mercat, la naturalesa dels perjudicis causats, el volum de la facturació a la qual afecta, el grau de voluntarietat o d'intencionalitat de l'infractor, la quantia del benefici obtingut, la capacitat econòmica de l'infractor i el termini de temps durant el qual s'hagi comès la infracció.

2. Quan el benefici que resulti d'una infracció sigui superior a la sanció que pertoqui, aquesta es podrà incrementar en la quantia equivalent al benefici obtingut.

3. Quan a la comissió d'una infracció s'acrediti l'existència d'un risc, de danys o perjudicis per a la salut de les persones, d'alteració de la lliure competència o de discriminació per raó de naixença, llengua, raça, sexe, religió, opinió o qualsevol altra condició o circumstància personal o social, la sanció que pertoqui serà incrementada fins a un 200 % de la seva quantia.

Article 55

Òrgans competents

Els òrgans competents per resoldre el procediment sancionador i imposar les sancions, així com per a l'adopció de les mesures cautelars pertinents, són:

- a) El director general que tengui atribuïdes les competències en matèria de comerç, en les infraccions lleus.
- b) El conseller competent en matèria de comerç, en les infraccions greus i en tot tipus de mesures cautelars.
- c) El Consell de Govern de les Illes Balears, per als supòsits de les infraccions molt greus i de tancament temporal de l'empresa o de l'establiment infractor.

Article 56

Mesures cautelars

1. L'autoritat competent per a la incoació del procediment sancionador podrà acordar, en qualsevol moment del procediment, mitjançant resolució motivada i amb audiència prèvia de la persona interessada, l'adopció de les mesures cautelars adients, sempre que concorrin circumstàncies greus que afectin la seguretat de les persones o dels béns, que suposin un

perjudici greu o manifest de difícil reparació, o que sigui necessari per assegurar l'eficàcia de la resolució que, si pertoca, hi pot recaure.

2. Aquestes mesures cautelars, que no tendran el caràcter de sanció, podran mantenir-se durant el temps necessari per a la rectificació dels defectes existents i com a màxim fins a la resolució del procediment.

Article 57

Prescripció de les sancions

1. Les sancions prescriuen als tres anys, les qualificades de molt greus; als dos anys, les qualificades de greus; i als sis mesos, les qualificades de lleus. Aquests terminis s'han de comptar a partir de la fermesa de la resolució sancionadora.

c) Normativa específica que regula usos lingüístics per a determinats sectors

*Decret 31/2015, de 8 de maig, pel qual es regulen els drets dels consumidors i usuaris davant l'activitat de venda al públic a la menuda de gasolines i gasoils d'automoció en el territori de les Illes Balears*¹⁵

Article 3

Informació a l'usuari en les instal·lacions

Totes les instal·lacions de venda a la menuda de gasolines i gasoils d'automoció tenen l'obligació d'exhibir al públic, permanentment i d'una manera perfectament visible per a un conductor apte per a la conducció des de l'interior del vehicle, en almenys un dels idiomes oficials, cartells informatius en els quals s'indiquin de manera obligatòria les dades següents:

1. El nom o l'anagrama de l'empresa subministradora dels combustibles i/o el nom comercial de la instal·lació de venda, si s'escau.
 2. Un cartell que informi sobre el preu de venda al públic del litre dels diferents tipus de gasolines i gasoils que s'expenen amb indicació de l'índex d'octà.
 3. El nom i l'índex d'octà de cada combustible que se subministra units o adherits en una posició perfectament visible en cada aparell assortidor. En els casos en què l'aparell assortidor subministri diversos tipus de combustibles i carburants han d'estar col·locats de manera perfectament diferenciada. Han de figurar en ambdós costats de l'assortidor quan el subministrament es pugui fer a cada banda.
 4. Els mitjans de pagament admesos i les modalitats i l'horari en què s'admet cadascun.
 5. Llegendes o pictogrames referents als drets i a les obligacions següents dels usuaris:
 - «Prohibit fumar o encendre foc».
 - «Prohibit proveir-se amb els llums encesos o amb el motor en marxa».
 - «Hi ha fulls de reclamació a disposició del consumidor».
 - «Hi ha equips o estris de mesura reglamentaris per comprovar el subministrament a disposició del consumidor».
 6. L'horari d'obertura i de tancament de les instal·lacions.
 7. Si un aparell assortidor de gasolines o gasoils, aire o aigua presenta una avaria o defecte de mesurament, a més de suspendre l'activitat de subministrament de l'assortidor avariament, s'ha de col·locar sobre l'aparell afectat un cartell amb la llegenda «Fora de servei».
 8. En el cas que l'usuari s'hagi de subministrar directament, s'ha d'indicar aquesta circumstància de manera visible, i en cada aparell assortidor s'ha de fixar o adherir un cartell o cartells en què de manera inequívoca i llegible s'indiqui el tipus de combustible que subministra i les instruccions necessàries per manejar-lo.
- A les instal·lacions en règim d'autoservei hi ha d'haver a disposició dels usuaris guants o productes de naturalesa anàloga per evitar el contacte directe amb els mitjans de distribució.
9. Quan les instal·lacions tinguin dispositius que s'accionen mitjançant el pagament previ, han d'exhibir el preu i les instruccions necessàries per usar-los adequadament.
 10. Si l'establiment té instal·lacions en els dos costats de la calçada, la informació que preveu aquest article s'ha d'exposar en ambdós.

¹⁵ D'acord amb la Llei 7/2014, de 23 de juliol, de protecció de les persones consumidores i usuàries de les Illes Balears.

Article 4**Informació a l'usuari en els accessos o les entrades de les instal·lacions**

1. La informació a l'usuari que estableixen els punts 1, 2, 4, 5, 6 i 8, de l'article precedent s'ha d'indicar en els accessos a les estacions de servei o punts de subministrament en pilars o cartells situats fora de la calçada, però al començament dels accessos a les instal·lacions i en ambdues direccions de la calçada, de manera que l'usuari pugui tenir coneixement d'aquesta informació sense necessitat d'entrar en el recinte.

2. La ubicació d'aquests pilars o cartells informatius ha de respectar, en tot cas, les normes urbanístiques i les normes dels organismes locals o autonòmics, les zones de seguretat i servei de les vies públiques.

Decret 136/2008 de 5 de desembre, sobre drets d'informació dels passatgers en el transport marítim entre illes

Tot i que no ho preveu explícitament, el decret es fa d'acord amb el que disposa l'article 2 de la Llei 1/1998, de 10 de març, per la qual s'aprova l'Estatut dels consumidors i usuaris de les Illes Balears, que sí que ho preveia, però està actualment derogat per la Llei 7/2014, més restrictiva quant a l'ús del català, que estableix la utilització d'«almenys un dels dos idiomes oficials» en tota la informació facilitada al consumidor.

*Altres normatives**Protocol per a la Garantia dels Drets Lingüístics (Donostia)*

Aquest Protocol considera com a drets personals inalienables, exercibles en qualsevol situació, els següents: el dret a ser reconegut com a membre d'una comunitat lingüística; el dret a l'ús de la llengua en privat i en públic; el dret a l'ús del propi nom; el dret de relacionar-se i associar-se amb altres membres de la comunitat lingüística d'origen; i el dret de mantenir i desenvolupar la pròpia cultura.

Amb l'aplicació de les mesures del protocol, es garanteix:

- ✓ La possibilitat de dur a terme qualsevol activitat en la llengua minoritzada.
- ✓ Si la llengua de la comunitat lingüística en qüestió està minoritzada o desafavorida, l'Administració adopta mesures correctores específiques complementàries a fi de garantir els drets lingüístics de la comunitat lingüística.
- ✓ L'Administració pública proporciona tots els recursos humans, materials i econòmics necessaris per garantir els drets lingüístics de la comunitat lingüística.
- ✓ La llengua minoritzada té prioritat davant la llengua hegemònica i oficial.
- ✓ A fi de salvaguardar els drets lingüístics i garantir la transversalitat, l'organisme administratiu assigna un lloc concret a la política lingüística en la direcció política, per exercir una influència directa i destacada en totes les altres seccions.
- ✓ A les zones de predomini de la llengua minoritzada, l'Administració i les institucions garanteixen la seva protecció i reconeixement legal específic.
- ✓ L'Administració pública proporciona recursos per a la promoció de la comprensió del context relatiu al procés de pèrdua lingüística.

Pel que fa a l'àmbit socioeconòmic (4), les mesures¹⁶ concretes són les següents:

¹⁶ Mesures relacionades amb els articles 47, 48, 49, 50, 51 i 52 de la Declaració Universal de Drets Lingüístics.

- ✓ El reconeixement dels drets dels consumidors en la llengua minoritzada està degudament regulat.
- ✓ Els missatges relatius a la salut i seguretat dels productes, com ara instruccions sobre medicaments, informació sobre els riscos dels productes, etc., també estan disponibles en la llengua minoritzada.
- ✓ Els avisos i les instruccions relatius a la salut i seguretat dels locals comercials també estan disponibles en la llengua minoritzada.
- ✓ La informació sobre factures, pressupostos, tarifes, catàlegs de productes, certificats, manuals d'instruccions de serveis i productes, etc. està disponible en la llengua minoritzada.
- ✓ S'apliquen mesures similars amb relació als productes i serveis, en els casos en què les relacions amb els consumidors es gestionen des de fora de l'àmbit de la llengua.
- ✓ La retolació i la informació comercial també estan disponibles en la llengua minoritzada.
- ✓ Les aplicacions informàtiques, programaris, interfícies, etc. dels productes també estan disponibles en la llengua minoritzada.
- ✓ Es fomenten directrius de màrqueting i publicitat per a l'ús de la llengua minoritzada en activitats comercials.
- ✓ La resolució de conflictes comercials es duu a terme garantint els drets lingüístics dels parlants de llengües minoritzades.
- ✓ Execució de plans lingüístics als sectors següents: companyies asseguradores, empreses energètiques, serveis de transport, institucions financeres, operadores de telefonia, companyies que presten assistència social i general, mútues sanitàries, servei postal, etc.
- ✓ Està legalment protegit el dret dels treballadors a treballar en la llengua minoritzada al lloc de treball.
- ✓ Les companyies i empreses fomenten pràctiques en la llengua minoritzada: plans de formació; formació contínua; contractes de treball i convenis laborals; informes, missatges, avisos i altres documents; procediments interns de treball; paisatge lingüístic; material amb contingut lingüístic (catàlegs, punts de venda en línia, publicitat), etc.
- ✓ Les companyies i empreses possibiliten l'ús de la llengua minoritzada al lloc de treball, i dissuadeixen de la prohibició d'utilitzar la llengua minoritzada en l'entorn laboral.
- ✓ Els sindicats inclouen clàusules sobre la llengua minoritzada en la negociació col·lectiva, a fi de protegir els drets lingüístics dels treballadors i la responsabilitat social.
- ✓ Les companyies i empreses col·laboren de manera proactiva amb les comunitats minoritzades en el desenvolupament de la responsabilitat social.
- ✓ Les companyies i empreses participen de manera proactiva en la creació de comissions per fomentar la llengua minoritzada en l'àmbit socioeconòmic.
- ✓ Els sindicats desenvolupen pràctiques internes i suport a la planificació en la llengua minoritzada.

Sobre l'ús de les llengües a la normativa estatal

Reial decret legislatiu 1/2007, de 16 de novembre, pel qual s'aprova el text refós de la Llei general per a la defensa dels consumidors i usuaris i altres lleis complementàries

Artículo 18

Etiquetado y presentación de los bienes y servicios

1. El etiquetado y presentación de los bienes y servicios y las modalidades de realizarlo deberán ser de tal naturaleza que no induzca a error al consumidor y usuario, especialmente:
 - a) Sobre las características del bien o servicio y, en particular, sobre su naturaleza, identidad, cualidades, composición, cantidad, duración, origen o procedencia y modo de fabricación o de obtención.
 - b) Atribuyendo al bien o servicio efectos o propiedades que no posea.
 - c) Sugiriendo que el bien o servicio posee características particulares, cuando todos los bienes o servicios similares posean estas mismas características.
2. Sin perjuicio de las exigencias concretas que se establezcan reglamentariamente, todos los bienes y servicios puestos a disposición de los consumidores y usuarios deberán incorporar, acompañar o, en último caso, permitir de forma clara y comprensible, información veraz, eficaz y suficiente sobre sus características esenciales, en particular sobre las siguientes:
 - a) Nombre y dirección completa del productor.
 - b) Naturaleza, composición y finalidad.
 - c) Calidad, cantidad, categoría o denominación usual o comercial, si la tienen.
 - d) Fecha de producción o suministro y lote, cuando sea exigible reglamentariamente, plazo recomendado para el uso o consumo o fecha de caducidad.
 - e) Instrucciones o indicaciones para su correcto uso o consumo, advertencias y riesgos previsibles.
3. Sin perjuicio de las excepciones previstas legal o reglamentariamente, las indicaciones obligatorias del etiquetado y presentación de los bienes o servicios comercializados en España deberán figurar, al menos, en castellano, lengua española oficial del Estado.

Artículo 60

Información previa al contrato

1. Antes de que el consumidor y usuario quede vinculado por un contrato u oferta correspondiente, el empresario deberá facilitarle de forma clara y comprensible, salvo que resulte manifiesta por el contexto, la información relevante, veraz y suficiente sobre las características principales del contrato, en particular sobre sus condiciones jurídicas y económicas.
2. Serán relevantes las obligaciones de información sobre los bienes o servicios establecidas en esta norma y cualesquiera otras que resulten de aplicación y, además:
 - a) Las características principales de los bienes o servicios, en la medida adecuada al soporte utilizado y a los bienes o servicios.
 - b) La identidad del empresario, incluidos los datos correspondientes a la razón social, el nombre comercial, su dirección completa y su número de teléfono y, en su caso, del empresario por cuya cuenta actúe.
 - c) El precio total, incluidos todos los impuestos y tasas. Si por la naturaleza de los bienes o servicios el precio no puede calcularse razonablemente de antemano o está sujeto a la elaboración de un presupuesto, la forma en que se determina el precio así como todos los gastos adicionales de transporte, entrega o postales o, si dichos gastos no pueden ser calculados razonablemente de antemano, el hecho de que puede ser necesario abonar dichos gastos adicionales.En toda información al consumidor y usuario sobre el precio de los bienes o servicios, incluida la publicidad, se informará del precio total, desglosando, en su caso, el importe de los incrementos o descuentos que sean de aplicación, de los gastos que se repercutan al consumidor y usuario y de los gastos adicionales por servicios accesorios, financiación, utilización de distintos medios de pago u otras condiciones de pagos similares.
- d) Los procedimientos de pago, entrega y ejecución, la fecha en que el empresario se compromete a entregar los bienes o a ejecutar la prestación del servicio.
- e) Además del recordatorio de la existencia de una garantía legal de conformidad para los bienes, la existencia y las condiciones de los servicios posventa y las garantías comerciales.

- f) La duración del contrato, o, si el contrato es de duración indeterminada o se prolonga de forma automática, las condiciones de resolución. Además, de manera expresa, deberá indicarse la existencia de compromisos de permanencia o vinculación de uso exclusivo de los servicios de un determinado prestador así como las penalizaciones en caso de baja en la prestación del servicio.
- g) La lengua o lenguas en las que podrá formalizarse el contrato, cuando no sea aquella en la que se le ha ofrecido la información previa a la contratación.
- h) La existencia del derecho de desistimiento que pueda corresponder al consumidor y usuario, el plazo y la forma de ejercitarlo.
- i) La funcionalidad de los contenidos digitales, incluidas las medidas técnicas de protección aplicables, como son, entre otras, la protección a través de la gestión de los derechos digitales o la codificación regional.
- j) Toda interoperabilidad relevante del contenido digital con los aparatos y programas conocidos por el empresario o que quepa esperar razonablemente que conozca, como son, entre otros, el sistema operativo, la versión necesaria o determinados elementos de los soportes físicos.
- k) El procedimiento para atender las reclamaciones de los consumidores y usuarios, así como, en su caso, la información sobre el sistema extrajudicial de resolución de conflictos prevista en el artículo 21.4.
3. El apartado 1 se aplicará también a los contratos para el suministro de agua, gas o electricidad –cuando no estén envasados para la venta en un volumen delimitado o en cantidades determinadas–, calefacción mediante sistemas urbanos y contenido digital que no se preste en un soporte material.
4. La información precontractual debe facilitarse al consumidor y usuario de forma gratuita y al menos en castellano.

Artículo 98

Requisitos formales de los contratos a distancia

1. En los contratos a distancia, el empresario facilitará al consumidor y usuario, en la lengua utilizada en la propuesta de contratación o bien, en la lengua elegida para la contratación, y, al menos, en castellano, la información exigida en el artículo 97.1 o la pondrá a su disposición de forma acorde con las técnicas de comunicación a distancia utilizadas, en términos claros y comprensibles y deberá respetar, en particular, el principio de buena fe en las transacciones comerciales, así como los principios de protección de quienes sean incapaces de contratar. Siempre que dicha información se facilite en un soporte duradero deberá ser legible.
2. Si un contrato a distancia que ha de ser celebrado por medios electrónicos implica obligaciones de pago para el consumidor y usuario, el empresario pondrá en conocimiento de éste de una manera clara y destacada, y justo antes de que efectúe el pedido, la información establecida en el artículo 97.1.a), e), p) y q). El empresario deberá velar por que el consumidor y usuario, al efectuar el pedido, confirme expresamente que es consciente de que éste implica una obligación de pago. Si la realización de un pedido se hace activando un botón o una función similar, el botón o la función similar deberán etiquetarse, de manera que sea fácilmente legible, únicamente con la expresión «pedido con obligación de pago» o una formulación análoga no ambigua que indique que la realización del pedido implica la obligación de pagar al empresario. En caso contrario, el consumidor y usuario no quedará obligado por el contrato o pedido.
3. Los sitios web de comercio deberán indicar de modo claro y legible, a más tardar al inicio del procedimiento de compra, si se aplica alguna restricción de entrega y cuáles son las modalidades de pago aceptadas.
4. Si el contrato se celebra a través de una técnica de comunicación a distancia en la que el espacio o el tiempo para facilitar la información son limitados, el empresario facilitará en ese soporte específico, antes de la celebración de dicho contrato, como mínimo la información precontractual sobre las características principales de los bienes o servicios, la identidad del empresario, el precio total, el derecho de desistimiento, la duración del contrato y, en el caso de contratos de duración indefinida, las condiciones de resolución, tal como se refiere en el artículo 97.1. a), b), e), i) y p). El empresario deberá facilitar al consumidor y usuario las demás informaciones que figuran en el artículo 97 de una manera apropiada con arreglo al apartado 1.
5. Sin perjuicio de lo dispuesto en el apartado 4 si el empresario llama por teléfono al consumidor y usuario para celebrar un contrato a distancia, deberá revelar, al inicio de la

conversación, su identidad y, si procede, la identidad de la persona por cuenta de la cual efectúa la llamada, así como indicar el objeto comercial de la misma.

6. En aquellos casos en que sea el empresario el que se ponga en contacto telefónicamente con un consumidor y usuario para llevar a cabo la celebración de un contrato a distancia, deberá confirmar la oferta al consumidor y usuario por escrito, o salvo oposición del mismo, en cualquier soporte de naturaleza duradera. El consumidor y usuario sólo quedará vinculado una vez que haya aceptado la oferta mediante su firma o mediante el envío de su acuerdo por escrito, que, entre otros medios, podrá llevarse a cabo mediante papel, correo electrónico, fax o sms.

7. El empresario deberá facilitar al consumidor y usuario la confirmación del contrato celebrado en un soporte duradero y en un plazo razonable después de la celebración del contrato a distancia, a más tardar en el momento de entrega de los bienes o antes del inicio de la ejecución del servicio. Tal confirmación incluirá:

a) Toda la información que figura en el artículo 97.1, salvo si el empresario ya ha facilitado la información al consumidor y usuario en un soporte duradero antes de la celebración del contrato a distancia, y

b) Cuando proceda, la confirmación del previo consentimiento expreso del consumidor y usuario y del conocimiento por su parte de la pérdida del derecho de desistimiento de conformidad con el artículo 103.m).

8. En caso de que un consumidor y usuario desee que la prestación de servicios o el suministro de agua, gas o electricidad –cuando no estén envasados para la venta en un volumen delimitado o en cantidades determinadas– o de calefacción mediante sistemas urbanos dé comienzo durante el plazo de desistimiento previsto en el artículo 104, el empresario exigirá que el consumidor y usuario presente una solicitud expresa en tal sentido.

9. Corresponde al empresario probar el cumplimiento de las obligaciones a que este artículo se refiere. El empresario deberá adoptar las medidas adecuadas y eficaces que le permitan identificar inequívocamente al consumidor y usuario con el que celebra el contrato.

10. Este artículo se entenderá sin perjuicio de las disposiciones sobre la celebración de contratos y la realización de pedidos por vía electrónica establecidas en la Ley 34/2002, de 11 de julio.

Artículo 99

Requisitos formales de los contratos celebrados fuera del establecimiento

1. En los contratos celebrados fuera del establecimiento, el empresario facilitará al consumidor y usuario la información exigida en el artículo 97.1 en papel o, si éste está de acuerdo, en otro soporte duradero. Dicha información deberá ser legible y estar redactada al menos en castellano y en términos claros y comprensibles.

2. El empresario deberá facilitar al consumidor y usuario una copia del contrato firmado o la confirmación del mismo en papel o, si éste está de acuerdo, en un soporte duradero diferente, incluida, cuando proceda, la confirmación del previo consentimiento expreso del consumidor y usuario y del conocimiento por su parte de la pérdida del derecho de desistimiento a que se refiere el artículo 103.m).

3. En caso de que un consumidor y usuario desee que la prestación de servicios o el suministro de agua, gas, electricidad –cuando no estén envasados para la venta en un volumen delimitado o en cantidades determinadas–, o calefacción mediante sistemas urbanos, dé comienzo durante el plazo de desistimiento previsto en el artículo 104, el empresario exigirá que el consumidor y usuario presente una solicitud expresa en tal sentido en un soporte duradero.

4. Corresponde al empresario probar el cumplimiento de las obligaciones a que este artículo se refiere. El empresario deberá adoptar las medidas adecuadas y eficaces que le permitan identificar inequívocamente al consumidor y usuario con el que celebra el contrato.

Artículo 125

Garantía comercial adicional

1. La garantía comercial deberá formalizarse, al menos en castellano, y, a petición del consumidor y usuario, por escrito o en cualquier otro soporte duradero y directamente disponible para el consumidor y usuario, que sea accesible a éste y acorde con la técnica de comunicación empleada.

2. La garantía expresará necesariamente:

a) El bien o servicio sobre el que recaiga la garantía.

b) El nombre y dirección del garante.

- c) Que la garantía no afecta a los derechos legales del consumidor y usuario ante la falta de conformidad de los productos con el contrato.
 - d) Los derechos, adicionales a los legales, que se conceden al consumidor y usuario como titular de la garantía.
 - e) El plazo de duración de la garantía y su alcance territorial.
 - f) Las vías de reclamación de que dispone el consumidor y usuario.
3. La acción para reclamar el cumplimiento de lo dispuesto en la garantía comercial adicional prescribirá a los seis meses desde la finalización del plazo de garantía.

Reial decret 1334/1999, de 31 de julio, pel qual s'aprova la norma general d'etiquetatge, presentació i publicitat dels productes alimentaris

Aquest Reial decret va incorporar diferents directives comunitàries des de 1979 i ha estat modificat en diferents ocasions.

Quan es derogà la Directiva 2000/13/CE, quedà derogat tàcitament el Reial decret, a excepció de l'article 12, relatiu al lot, i l'article 18, que fa referència a la llengua de l'etiquetatge. Aquest article s'incorporà a la normativa estatal, d'acord amb la capacitat de desenvolupament que la Comissió Europea reconeix als estats membres.

Artículo 18

Lengua en el etiquetado

Las indicaciones obligatorias del etiquetado de los productos alimenticios que se comercialicen en España se expresarán, al menos, en la lengua española oficial del Estado. Lo dispuesto en el apartado anterior no será de aplicación a los productos tradicionales elaborados y distribuidos exclusivamente en el ámbito de una Comunidad Autónoma con lengua oficial propia.

4. MITJANS DE COMUNICACIÓ

En la societat moderna, els mitjans de comunicació i les indústries culturals de masses són una eina clau per garantir la solidesa de les comunitats lingüístiques, fins al punt que les comunitats que no reïxen a incorporar la seva llengua a aquests mitjans (cosa que implica que una altra llengua ocupa aquest lloc) veuen compromesa la seva continuïtat. Els mitjans de comunicació de masses no són únicament plataformes de difusió de la llengua (amb el que això implica de divulgació de models lingüístics i de reforçament de la confiança dels parlants en el seu idioma), sinó que també són instruments de creació i de recreació de la memòria col·lectiva i de promoció del sentiment de pertinença a la comunitat.

La presència de la llengua catalana als mitjans de comunicació social no es correspon, ni prop fer-hi, ni amb el pes demogràfic ni amb el potencial econòmic i creatiu de la nostra comunitat lingüística. Si bé és cert que en els darrers trenta anys s'han consolidat mitjans en llengua catalana homologables als d'altres comunitats lingüístiques amb estat propi, el cas és que el marc normatiu espanyol ha impedit el desenvolupament ple d'un espai comunicatiu català. De fet, la política de l'Estat en aquesta matèria s'ha encaminat sempre a consolidar un espai comunicatiu espanyol unitari d'expressió castellana, amb concessions, a partir dels anys setanta, a la presència, limitada territorialment i amb caràcter subsidiari, de les altres llengües. Així, els mitjans públics estatals emeten de manera gairebé exclusiva en la llengua oficial de l'Estat, mentre que la majoria de les concessions privades són d'abast estatal, amb la qual cosa se sumen a la dinàmica del monolingüisme espanyol. Els entrebancs a la difusió transfronterera dels mitjans autonòmics en llengua catalana o el rebuig del Govern espanyol —adduint el cost econòmic que tindria— a la iniciativa legislativa popular «Televisió sense fronteres» són altres manifestacions d'aquesta política d'estat.

El Pla d'Actuacions en Matèria de Política Lingüística per al Quinquenni 2016-2021, aprovat pel Ple del Consell Social de la Llengua Catalana en la sessió de 7 de juliol de 2016, dedica una part de les accions a garantir el dret dels ciutadans de les Illes Balears a disposar d'una oferta de mitjans de comunicació en llengua catalana, un dret que es formula en aquests termes:

Qualsevol persona resident a les Illes Balears té el dret d'accedir sense dificultats, i de manera àmplia, a uns mitjans de comunicació —escrits i audiovisuals— en llengua catalana, tant públics com privats i tant de caràcter especialitzat com generalista.

Més concretament, això implica que tots els residents a les Illes Balears tenen dret a accedir de manera fàcil i sense cost addicional a una oferta atractiva i variada de continguts a través de mitjans de comunicació en català, i que les persones catalanolingües tenen dret a rebre la informació i la resta de continguts en la llengua pròpia, en un context comunicatiu que revalorï la seva competència lingüística i que prestigii la seva llengua pròpia i li aporti flexibilitat i completesa. També implica que els membres dels diferents grups lingüístics establerts a les Balears tenen dret a disposar d'uns mitjans de comunicació que els facilitin l'aprenentatge de la llengua i, consegüentment, la integració en la societat insular.

En les línies que segueixen s'analitza a grans trets el marc normatiu que configura l'àmbit dels mitjans de comunicació social, més concretament els audiovisuals, tant a l'Estat espanyol com a les Illes Balears; es valora fins a quin punt és el marc mateix, o bé la

interpretació i l'aplicació del marc, el que condiciona la presència de la llengua catalana en aquests mitjans o la mateixa possibilitat de crear un espai comunicatiu propi de la comunitat lingüística catalana, i, finalment, es formulen unes quantes propostes d'actuació.

4.1. Recull del marc normatiu

Normativa estatal o europea integrada en l'ordenament jurídic estatal:

- Constitució espanyola.
- Llei 7/2010, de 31 de març, general de la comunicació audiovisual.
- Reial decret 805/2014, de 19 de setembre, pel qual s'aprova el Pla Tècnic Nacional de la Televisió Digital Terrestre i es regulen determinats aspectes per a l'alliberament del dividend digital.
- Reial decret 964/2006, d'1 de setembre, pel qual s'aprova el Pla Tècnic Nacional de Radiodifusió Sonora en Ones Mètriques amb Modulació de Freqüència.
- Reial decret 1287/1999, de 23 de juliol, pel qual s'aprova el Pla Tècnic Nacional de la Radiodifusió Sonora Digital Terrestre.
- Carta europea de les llengües regionals o minoritàries.

Normativa autonòmica:

- Estatut d'autonomia.
- Llei 3/1986, de 29 d'abril, de normalització lingüística a les Illes Balears.
- Llei 5/2013, d'1 d'octubre, audiovisual de les Illes Balears.
- Llei 15/2010, de 22 de desembre, de l'Ens Públic de Radiotelevisió de les Illes Balears.
- Decret 31/2006, de 31 de març, pel qual es regula el règim jurídic de les concessions per a la prestació del servei de televisió local per ones terrestres en l'àmbit territorial de les Illes Balears.
- Decret 36/2008, de 4 d'abril, pel qual es regula el règim jurídic aplicable a l'atorgament de títols habilitants per a la prestació del servei de radiodifusió sonora per ones terrestres i a la inscripció d'aquests títols en el Registre de Títols Habilitants per a la Radiodifusió Sonora en l'àmbit de la comunitat autònoma de les Illes Balears.
- Resolucions de la consellera d'Innovació, Interior i Justícia per la qual s'aproven les bases que han de regir la convocatòria i el procediment del concurs per a la concessió de llicències de prestació del servei de radiodifusió sonora d'àmbit autonòmic i d'àmbit local.

Altres normatives de referència:

- Llei 22/2005, del 29 de desembre, de la comunicació audiovisual de Catalunya.

4.2. Anàlisi de l'àmbit

Normativa d'abast estatal

a) Constitució espanyola

La Constitució espanyola preveu que la llei ha de regular l'organització i el control parlamentari dels mitjans de comunicació social que depenguin de l'Estat o de qualsevol entitat pública i ha de garantir l'accés a aquests mitjans dels grups socials i polítics significatius, respectant el pluralisme de la societat i de les diferents llengües d'Espanya (article 20.3).

D'altra banda, la Constitució atorga a l'Estat la competència exclusiva per fixar les normes bàsiques del règim de premsa, ràdio i televisió, i, en general, de tots els mitjans de comunicació social, sens perjudici de les facultats de desenvolupament i execució que corresponguin a les comunitats autònomes (article 149.1.27 a). Així mateix, l'article 149.2 estableix que, sens perjudici de les competències que poden assumir les comunitats autònomes, l'Estat considerarà el servei de la cultura com un deure i una atribució essencial i facilitarà la comunicació cultural entre les comunitats autònomes d'acord amb elles.

b) Llei 7/2010, de 31 de març, general de la comunicació audiovisual

Aquesta norma d'abast estatal estableix diferents principis relatius a la diversitat lingüística i cultural de l'Estat. Tot i que en alguns casos la formulació és calculadament genèrica i ambigua (segurament amb la voluntat de no interferir en la inèrcia del mercat, que afavoreix la llengua oficial de l'Estat),¹⁷ la norma reconeix als ciutadans drets que, ara com ara, estan lluny de ser garantits. És el cas dels articles 4.3 i 5.1, pertanyents al capítol 4 (sobre els drets públics), inclòs en el títol II (sobre la normativa bàsica per a la comunicació audiovisual):

Article 4

El dret a rebre una comunicació audiovisual plural

3. Els operadors de serveis de comunicació audiovisual han de promoure el coneixement i la difusió de les llengües oficials a l'Estat i de les seves expressions culturals. En aquest sentit, els operadors de titularitat pública han de contribuir a la promoció de la indústria cultural, en especial a la de creacions audiovisuals vinculades a les diferents llengües i cultures existents a l'Estat.

Article 5

El dret a la diversitat cultural i lingüística

1. Totes les persones tenen el dret que la comunicació audiovisual inclogui una programació en obert que reflecteixi la diversitat cultural i lingüística de la ciutadania. Les comunitats autònomes amb llengua pròpia poden aprovar normes addicionals per als serveis de

¹⁷ Trobam aquesta ambigüitat, per exemple, en la redacció dels apartats 2 i 3 de l'article 5, en què el legislador, per fer efectiu el dret dels ciutadans a gaudir d'una programació que reflecteixi la seva diversitat cultural i lingüística, fixa les quotes mínimes de programació d'obres europees i la proporció d'aquestes quotes que queda reservada «per a obres europees en qualsevol de les llengües espanyoles», o que ha de ser «en alguna de les llengües oficials d'Espanya». La manca de referència explícita a les llengües diferents de l'oficial de l'Estat deixa la qüestió en mans de la dinàmica del mercat, que afavoreix la llengua de l'Estat en detriment de les altres. Val dir que la Llei 22/2005, de 29 de desembre, de la comunicació audiovisual de Catalunya, va fixar el percentatge d'aquestes obres que havia de ser en llengua catalana.

comunicació audiovisual del seu àmbit competencial amb la finalitat de promoure la producció audiovisual en la seva llengua pròpia.

Així mateix, a fi de garantir el dret a la diversitat cultural i lingüística en l'àmbit europeu, la Llei 7/2010, en l'article 38, preveu la llibertat de recepció transfronterera entre estats:

Article 38

Llibertat de recepció dels serveis prestats dins de l'Espai Econòmic Europeu

1. Es garanteix la llibertat de recepció en tot el territori espanyol dels serveis audiovisuals els titulars dels quals es trobin establerts en un Estat membre de l'Espai Econòmic Europeu, sempre que no interfereixin tècnicament en les emissions dels prestadors establerts sota jurisdicció espanyola. En l'àmbit del Conveni europeu sobre televisió transfronterera i per canalitzar el dret a la diversitat cultural i lingüística en l'àmbit europeu, en totes les zones limítrofes amb un país de la Unió Europea s'ha de possibilitar l'emissió i la recepció de programes difosos mitjançant ones hertzianes i garantir per a això una adequada planificació de l'espectre radioelèctric a les zones transfrontereres.

Finalment, l'article 40 (inclòs en el títol IV, sobre els prestadors públics del servei de comunicació audiovisual) estableix com a missió del servei públic de comunicació audiovisual, entre d'altres, donar a conèixer la diversitat cultural i lingüística d'Espanya; també fixa els termes perquè sigui possible l'emissió transfronterera entre comunitats autònomes.

Article 40

Servei públic de comunicació audiovisual

1. El servei públic de comunicació audiovisual és un servei essencial d'interès econòmic general que té com a missió difondre continguts que fomentin els principis i valors constitucionals, contribuir a la formació d'una opinió pública plural, donar a conèixer la diversitat cultural i lingüística d'Espanya, i difondre el coneixement i les arts, amb especial incidència en el foment d'una cultura audiovisual. Així mateix els prestadors del servei públic de comunicació audiovisual han d'atendre els ciutadans i grups socials que no són destinataris de la programació majoritària.

[...]

4. L'emissió del servei públic de comunicació audiovisual per ones hertzianes terrestres d'una comunitat o ciutat autònoma en una altra de limítrofa i amb afinitats lingüístiques i culturals pot ser efectuada sempre que així ho acordin mitjançant conveni, i existeixi reciprocitat.

c) Carta europea de les llengües regionals o minoritàries

La Carta europea de les llengües regionals o minoritàries és una convenció internacional promoguda pel Consell d'Europa que forma part de l'ordenament jurídic espanyol des del moment que l'Estat la va ratificar l'any 2001.¹⁸ Encara que la majoria dels aspectes que s'hi preveuen ja estan regulats per la normativa autonòmica, n'hi ha algun en què, a través de la Carta, l'Estat espanyol adquireix un compromís que supera l'estat de coses actual. Així, l'article 11.2 estableix el següent:

Les parts es comprometen a garantir la llibertat de recepció directa de les emissions de ràdio i de televisió dels països veïns en una llengua usada en una forma idèntica o pròxima d'una llengua regional o minoritària, i a no oposar-se a la retransmissió d'emissions de ràdio i de televisió dels països veïns en aquesta llengua.

¹⁸ El Govern espanyol va signar la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries el 5 de novembre de 1992. La Declaració del Govern d'Espanya va ser aprovada pel Congrés dels Diputats el 23 de novembre de 2000 i pel Senat el 20 de desembre del mateix any. L'Instrument de ratificació, de 2 de febrer de 2001, es va publicar en el BOE núm. 222, de 15 de setembre del mateix any (i en el suplement en català del BOE núm. 15, d'1 d'octubre).

En un altre ordre de coses, l'Estat també adquireix el compromís d'afavorir l'accés en llengües regionals o minoritàries a obres produïdes en altres llengües, ajudant i desenvolupant les activitats de traducció, de doblatge, de postsincronització i de subtítolació (article 12.1 c).

d) Reial decret 805/2014, de 19 de setembre, pel qual s'aprova el Pla Tècnic Nacional de la Televisió Digital Terrestre i es regulen determinats aspectes per a l'alliberament del dividend digital

Mitjançant aquesta norma del Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme espanyol, es regula la utilització de l'espectre radioelèctric destinat al servei de televisió digital terrestre. El Pla Tècnic Nacional de la TDT preveu set múltiples digitals de cobertura estatal (RGE1, RGE2, MPE1, MPE2, MPE3, MPE4 i MPE5), un múltiple digital de cobertura autonòmica (MAUT) a cadascuna de les comunitats autònomes i múltiples digitals de cobertura insular i local.¹⁹

El Pla Tècnic Nacional de la TDT reserva a la Corporació de Ràdio i Televisió Espanyola l'explotació del múltiple digital RGE1 i de dues terceres parts del múltiple RGE2. La resta de múltiples de cobertura estatal s'adjudiquen mitjançant un procediment de concurs regulat d'acord amb la Llei 7/2010, de 31 de març, general de la comunicació audiovisual, a la qual s'ha fet referència més amunt.

Quant als canals digitals del múltiple MAUT, correspon als òrgans competents de cada comunitat autònoma determinar quins ha d'explotar el servei de comunicació audiovisual televisiva de cobertura autonòmica i quins han d'explotar empreses privades en règim de llicència.²⁰

e) Reial decret 964/2006, d'1 de setembre, pel qual s'aprova el Pla Tècnic Nacional de Radiodifusió Sonora en Ones Mètriques amb Modulació de Freqüència

Aquesta norma regula el repartiment competencial entre l'Estat i les comunitats autònomes en l'àmbit de la radiodifusió sonora, de manera que el primer intervé en la concessió dels títols habilitants per prestar el servei de radiodifusió en la mesura que l'espectre radioelèctric és un bé de domini públic la titularitat, la gestió, la planificació, l'administració i el control del qual corresponen a l'Estat, mentre que les comunitats autònomes hi intervenen en la mesura que els correspon atorgar les concessions administratives dels serveis de radiodifusió sonora en ones mètriques amb modulació de freqüència a les entitats privades i a les corporacions locals.²¹

D'altra banda, l'article 11 del Pla aprovat mitjançant aquest Reial decret determina que l'Estat gestiona directament l'oferta de radiodifusió sonora en freqüència modulada de la Corporació RTVE. En aplicació d'aquesta normativa, actualment des de les Illes Balears es poden sintonitzar Radio Nacional (antiga Radio 1), Radio Clásica (antiga Radio 2), Radio 3 i

¹⁹ Un múltiple digital és un senyal compost per transmetre un canal o una freqüència radioelèctrica que, gràcies al fet d'emprar tecnologia digital, permet incorporar els senyals corresponents a diversos canals de televisió, a diversos serveis associats i a serveis de comunicacions electròniques. Amb la tecnologia actual, cada múltiple, independentment de l'àmbit de cobertura que tengui, permet l'emissió simultània de fins a quatre canals de televisió en definició estàndard o de tres canals de televisió en alta definició, amb el benentès que aquest nombre de canals pot augmentar gràcies a les millores tecnològiques futures.

²⁰ Pel que fa a la concessió dels canals de cobertura insular o local, vegeu més avall l'apartat sobre el Decret 31/2006, de 31 de març.

²¹ Vegeu més avall l'apartat que tracta del Decret 36/2008.

el canal de notícies Radio 5. Algunes d'aquestes emissores emeten íntegrament en castellà i altres fan breus desconexions horàries en català. Fins a l'estiu de l'any 1991 a les Balears es podia sintonitzar Ràdio 4, que actualment és l'única emissora d'àmbit autonòmic de RTVE, les emissions de la qual, en català, se circumscriuen a Catalunya.

f) Reial decret 1287/1999, de 23 de juliol, pel qual s'aprova el Pla Tècnic Nacional de la Radiodifusió Sonora Digital Terrestre

Aquesta norma regula els serveis de radiodifusió digital. Les entitats habilitades per prestar-los són la Corporació RTVE, a través de RNE; les persones físiques o jurídiques que han rebut una concessió administrativa atorgada per l'Estat per a la gestió indirecta dels serveis de cobertura estatal; els ens públics amb competència en la matèria de les comunitats autònomes, i les persones físiques o jurídiques que han rebut una concessió administrativa atorgada per les comunitats autònomes per a la gestió indirecta dels serveis de cobertura d'àmbit autonòmic o local. D'altra banda, la concessió del dret d'ús del domini públic radioelèctric necessari per prestar el servei de radiodifusió correspon a l'Estat.

Normativa autonòmica

a) Estatut d'autonomia de les Illes Balears

L'article 4 de l'Estatut d'autonomia posa les bases del règim d'oficialitat lingüística a les Illes Balears: estableix que el català i el castellà són llengües oficials a la comunitat autònoma, però només atorga a la primera la consideració de llengua pròpia. També estableix que tothom té el dret de conèixer la llengua catalana i d'usar-la i que ningú no pot ser discriminat per causa de l'idioma. Finalment, el tercer paràgraf fixa el deure de les institucions de les Illes Balears de crear les condicions que permetin als ciutadans exercir els mateixos drets lingüístics independentment de la llengua oficial que emprin:

3. Les institucions de les Illes Balears han de garantir l'ús normal i oficial dels dos idiomes, han de prendre les mesures necessàries per assegurar-ne el coneixement i han de crear les condicions que permetin arribar a la igualtat plena de les dues llengües quant als drets dels ciutadans de les Illes Balears.

Ens ha interessat recordar el contingut de l'article 4 de l'Estatut, prou conegut de tothom, perquè omple de contingut l'expressió *model lingüístic* de l'Estatut d'autonomia de les Illes Balears, que trobam emprada en diverses ocasions dins el text estatutari.

D'acord amb l'article 31 de l'Estatut, la Comunitat Autònoma de les Illes Balears té competència en el desenvolupament legislatiu i l'execució, entre altres matèries, dels mitjans de comunicació social. L'article 77 defineix el Consell Audiovisual de les Illes Balears com una entitat pública independent responsable de vetlar pel compliment dels principis rectoris del model audiovisual als mitjans de comunicació social de titularitat pública. Entre altres cometes, és responsable de fomentar el pluralisme lingüístic als mitjans de comunicació i de fer que es compleixin els principis que inspiren el model lingüístic de l'Estatut d'autonomia de les Illes Balears.

D'altra banda, tot el títol V de l'Estatut està dedicat als mitjans de comunicació social. L'article 90.2 diu que els mitjans públics de comunicació han de vetlar pel compliment del model lingüístic previst en l'Estatut d'autonomia i, en el punt tercer, que aquests mitjans de

comunicació han d'orientar la seva activitat a la promoció de la cultura de Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera.

b) Llei 3/1986, de normalització lingüística a les Illes Balears

Des de la mateixa exposició de motius, la Llei 3/1986 atribueix a la Comunitat Autònoma la responsabilitat de tornar a situar la llengua catalana en el lloc que li correspon dins la societat com a llengua pròpia de les Illes Balears:

La Comunitat Autònoma té, en suma, com a objectius dur a terme les accions pertinents d'ordre institucional per tal que el català, com a vehicle d'expressió, modern, plurifuncional, clar, flexible i autònom, i com a principal símbol de la nostra identitat com a poble, torni a ésser l'element cohesionador del geni illenc i ocupi el lloc que li correspon en qualitat de llengua pròpia de les Illes Balears. Per això ha d'ésser present en els diversos àmbits d'ús oficial de l'Administració, dels mitjans de comunicació de masses, de l'escola i de la vida social en general, amb el corresponent respecte a les modalitats lingüístiques pròpies de la tradició literària autòctona, però sense perjudici de la unitat de la llengua catalana.

Un dels objectius que preveu la Llei és fomentar l'ús de la llengua catalana a tots els mitjans de comunicació social (article 1.2 c). D'altra banda, entre els drets que preveu l'article 2.2 s'hi inclou el de rebre informació en català a tots els mitjans de comunicació social.

Tot el títol III de la Llei 3/1986 està dedicat als mitjans de comunicació social. L'article 27 preveu que el Govern de la Comunitat Autònoma ha de promoure el coneixement i el desenvolupament de la llengua i cultura catalanes, especialment des de la perspectiva de les Illes Balears, a tots els mitjans de comunicació social. L'article 28 determina que el català ha de ser la llengua usual en les emissores de ràdio i de televisió i en altres mitjans de comunicació social de titularitat de l'Administració autònoma o sotmesos a la seva gestió. Aquest article també preveu que el Govern de la Comunitat Autònoma ha d'impulsar la normalització de la llengua catalana a les emissores de ràdio i als canals de televisió estatals o privats, a fi de promoure l'ús del català com a llengua pròpia de les Illes Balears. Segons l'article 29, el Govern de la Comunitat Autònoma garanteix el dret dels ciutadans a ser informats pels mitjans de comunicació social tant en llengua castellana com en llengua catalana. El segon paràgraf d'aquest mateix article estableix que els ciutadans tenen dret a utilitzar el català, oralment o per escrit, en condicions d'igualtat amb el castellà, a tots els mitjans de comunicació social de les Illes Balears.

D'acord amb l'article 30, el Govern de la Comunitat Autònoma ha de dur a terme una política de col·laboració en matèria de ràdio i televisió amb altres comunitats autònomes que tinguin el català com a llengua pròpia. En qualsevol cas, el Govern de la Comunitat Autònoma ha de fer les gestions necessàries per facilitar als ciutadans de les Illes Balears la recepció de les emissions de televisió en llengua catalana dependents d'altres comunitats autònomes. Així mateix, ha de promoure la normalització lingüística als centres emissors de RTVE a les Balears, a fi d'assegurar una presència adequada del català com a llengua pròpia de les Illes Balears.

Finalment, l'article 32 preveu que els poders públics de la comunitat autònoma han de donar suport econòmic als mitjans de comunicació que emprin la llengua catalana de forma habitual, amb criteris objectius, sense discriminacions i dins les previsions pressupostàries.

c) Llei 5/2013, d'1 d'octubre, audiovisual de les Illes Balears

Aquesta norma —posterior cronològicament a la Llei de l'Ens Públic de Radiotelevisió de les Illes Balears o al Decret 36/2008, de què tractarem més endavant— representa, en diversos aspectes, un retrocés respecte del paper dels mitjans de comunicació social com a instrument per garantir els drets lingüístics dels catalanoparlants i respecte dels compromisos dels poders públics en aquesta matèria.

En el preàmbul de la norma es fa una referència molt genèrica a la importància dels mitjans en la promoció, entre d'altres, de la llengua pròpia:

El títol VI estableix les línies d'acció institucional i reconeix el caràcter estratègic del sector audiovisual de les Illes per la seva importància social i econòmica, i com a instrument per a la promoció turística i per a la promoció i la divulgació de la cultura, la història i la llengua pròpies.

L'article 6, sobre el dret a la diversitat cultural i lingüística, preterint el que més amunt s'ha denominat *model lingüístic de l'Estatut d'autonomia*, advoca per promoure les dues llengües oficials en l'àmbit de la comunicació audiovisual, com si el català i el castellà hi tinguessin una posició equilibrada de partida:

Article 6

El dret a la diversitat cultural i lingüística

1. Els usuaris tenen dret que la comunicació audiovisual inclogui una programació en obert que reflecteixi la diversitat cultural i lingüística de la comunitat autònoma de les Illes Balears i que promogui el coneixement i la difusió de la identitat de les Illes Balears tenint en compte el fet diferencial derivat del seu caràcter insular i pluriinsular.
2. S'ha de promoure el coneixement i la difusió de les dues llengües oficials de les Illes Balears, en el marc general de la política lingüística i cultural del Govern de la Comunitat Autònoma.

L'article 24 tracta de la definició i l'abast del servei públic de comunicació audiovisual. En cap moment no s'hi fa referència al paper d'aquests mitjans de comunicació en la promoció del coneixement i l'ús del català, sinó que es limita a referir-se a la diversitat cultural i lingüística de les Illes Balears. També estableix les condicions per rebre emissions d'altres comunitats amb afinitats lingüístiques o culturals:

Article 24

Definició i abast del servei públic de comunicació audiovisual

1. El servei públic de comunicació audiovisual és un servei essencial d'interès econòmic general que té com a missió difondre continguts que fomentin els principis i valors constitucionals i estatutaris, contribuir a la formació d'una opinió pública plural, donar a conèixer la diversitat cultural i lingüística de les Illes Balears, i difondre el coneixement i les arts, amb especial incidència en el foment d'una cultura audiovisual. Així mateix, s'han d'atendre els ciutadans i grups socials que no són destinataris de la programació majoritària. [...]
4. Per a l'emissió del servei públic de comunicació audiovisual per ones hertzianes terrestres en una altra comunitat autònoma amb afinitats lingüístiques o culturals es requereix un acord mitjançant conveni i que hi hagi reciprocitat entre ambdues comunitats autònomes.

L'article 25 insisteix en el paper del servei públic de comunicació audiovisual en la promoció de les dues llengües oficials a la comunitat autònoma, passant per alt, una vegada més, la precària situació de la llengua catalana en aquest àmbit i el mateix ordenament estatutari:

Article 25

Principis inspiradors i abast

L'activitat del servei públic de comunicació audiovisual s'inspira en els principis següents:

- a) El respecte i la defensa dels principis que informen la Constitució Espanyola i l'Estatut d'autonomia de la comunitat autònoma de les Illes Balears, i dels drets i les llibertats que s'hi reconeixen i garanteixen.
- b) La promoció i la difusió de la cultura i les llengües oficials de la comunitat autònoma de les Illes Balears, així com la defensa de la nostra identitat.

L'article 36, que enceta el títol VI (sobre les línies d'acció institucional), reprèn la idea, ja apuntada en el preàmbul, del caràcter estratègic del sector audiovisual en la promoció, entre d'altres, de la llengua pròpia. Aquí s'hi afegeix la necessitat de tractar adequadament les dues llengües cooficials en el sector audiovisual:

Article 36

Línies fonamentals de l'acció institucional

1. El Govern de les Illes Balears reconeix el caràcter estratègic del sector audiovisual de les Illes per la seva importància social i econòmica, i com a instrument per a la promoció turística, a més de mitjà per a la promoció i la divulgació de la cultura, la història i la llengua pròpies, així com per a la transmissió dels valors superiors de la nostra Constitució i del nostre Estatut d'autonomia.
2. Els poders públics de la comunitat autònoma de les Illes Balears han de:
 - a) Establir instruments adequats de foment orientats a la consolidació del sector audiovisual com un factor estratègic de l'economia de la comunitat autònoma de les Illes Balears, en el qual s'hauran de tenir en compte els criteris següents:
 - [...]
 - 8. L'adequat tractament de les dues llengües cooficials de les Illes Balears, així com de la cultura pròpia dins i fora de les Illes Balears.

d) Llei 15/2010, de 22 de desembre, de l'Ens Públic de Radiotelevisió de les Illes Balears

La norma que regula l'Ens Públic de Radiotelevisió de les Illes Balears és molt més ambiciosa que la Llei 5/2013, que s'acaba de comentar, amb relació al paper assignat als mitjans públics de comunicació com a eina de promoció de la llengua catalana. En la mateixa exposició de motius s'hi pot llegir el següent:

El desplegament d'un model de mitjans públics de comunicació de la mateixa comunitat autònoma esdevé una eina imprescindible per al procés de normalització de la llengua catalana i la cultura pròpia, com també una ajuda inestimable en la construcció de la consciència col·lectiva i el sentiment de pertinença a la col·lectivitat.

Aquesta llei respon, a més, igual que la regulació del Consell Audiovisual de les Illes Balears, al mandat de l'Estatut d'Autonomia. Una posterior llei general audiovisual de les Illes Balears regularà el marc de la comunicació audiovisual dels diferents àmbits de les Illes Balears per qualsevol mitjà o canal de difusió i tindrà en compte la seva inserció en l'espai de comunicació audiovisual dels territoris de llengua catalana.

L'article 2, inclòs en el títol I (sobre les disposicions generals), preveu, entre les funcions del servei públic de ràdio i televisió, difondre i promoure la llengua catalana; també es fa referència a la creació d'un espai audiovisual comú als territoris de llengua catalana:

Article 2

Funció de servei públic

1. El servei públic de ràdio i televisió (de comunicació audiovisual) és un servei essencial que posa a disposició dels ciutadans de les Illes Balears continguts audiovisuals adreçats a:
 - [...]
 - e) Difondre i promoure la llengua catalana, pròpia de les Illes Balears.

[...]

3. En el marc de la funció de servei públic de la ràdio i la televisió, s'ha de promoure la creació d'un espai audiovisual comú entre el conjunt de territoris lingüístics catalans, potenciant la coproducció i la mútua recepció de continguts audiovisuals emesos en llengua catalana.

En l'article 4 s'insisteix en aquests principis i, a més, concreta els criteris que han de guiar les polítiques d'impuls del sector audiovisual, entre els quals n'hi ha de lingüístics:

Article 4

Missió del servei públic

1. L'exercici de la funció de servei públic de l'Ens Públic de Radiotelevisió de les Illes Balears té com a finalitat:

[...]

b) Promoure el coneixement i la difusió tant dels principis i els valors constitucionals i estatutaris com de la llengua catalana i la cultura pròpia de les Illes Balears.

[...]

l) Promoure l'intercanvi cultural i la cooperació amb les comunitats i els territoris que tenen vincles lingüístics i culturals amb les Illes Balears.

[...]

2. Així mateix, és missió del servei públic de l'Ens Públic de Radiotelevisió de les Illes Balears desenvolupar polítiques d'impuls del sector audiovisual de la manera següent:

[...]

b) A l'efecte del foment, la promoció i la protecció de l'audiovisual s'han de prioritzar les obres i els continguts que compleixin els requisits següents:

1r. Ser produïts originalment en català.

2n. Tenir un 51 % dels responsables artístics, tècnics i de continguts residents en els territoris compresos en àmbits lingüístics de parla catalana.

Finalment, l'article 26 preveu que la llengua vehicular de l'Ens Públic de Radiotelevisió de les Illes Balears és el català:

Article 26

Principis generals de la programació

1. La programació de l'Ens Públic de Radiotelevisió de les Illes Balears ha de complir les funcions de servei públic i ha de contribuir a la normalització de la llengua i la cultura pròpia de les Illes Balears. La llengua vehicular de tota la programació és el català, d'acord amb el que disposen l'Estatut d'autonomia de les Illes Balears i la Llei de normalització lingüística, tot respectant les modalitats lingüístiques pròpies de la llengua. Aquests requisits també són aplicables a la producció audiovisual de l'ens i de les empreses filials prestadores.

e) Decret 31/2006, de 31 de març, pel qual es regula el règim jurídic de les concessions per a la prestació del servei de televisió local per ones terrestres en l'àmbit territorial de les Illes Balears

Aquesta norma regula el règim jurídic del servei públic de radiotelevisió per ones terrestres, d'abast local i insular, dins l'àmbit territorial de les Illes Balears. Les televisions locals per ones terrestres poden ser públiques (la gestió de les quals correspon als municipis o als consells insulars) o privades (gestionades per persones físiques o jurídiques privades). El títol d'habilitació per gestionar el servei de televisió local per ones terrestres és una concessió administrativa. La competència per atorgar aquesta concessió correspon a la conselleria competent en matèria de radiodifusió, que actualment és la Conselleria d'Innovació, Recerca i Turisme.

L'article 4 preveu, entre els principis inspiradors de l'activitat de les televisions locals, el respecte al pluralisme polític, religiós, social, cultural i lingüístic, i la protecció de la cultura

pròpia de les Illes Balears i la normalització i ús de la llengua pròpia. D'altra banda, l'article 16 estableix, entre les obligacions de les concessionàries, complir les exigències de normalització lingüística derivades de la Llei 3/1986, de 29 d'abril, en aquests termes:

- 1) Que la llengua pròpia de les Illes Balears sigui la usual de les emissions de la televisió, dels serveis addicionals i dels altres teleserveis que ofereixi. Pel que fa a les emissions, es considera que es compleix aquesta obligació quan l'ús de la llengua catalana sigui superior al 50 % del temps d'emissió en cadascuna de les franges horàries de la programació.
- 2) Que les comunicacions i notificacions es facin almenys en la llengua pròpia de la comunitat autònoma de les Illes Balears.
- 3) Fer ús de les modalitats lingüístiques insulars pròpies de les Illes Balears.

Pel que fa als mecanismes de control del compliment de les obligacions derivades de la concessió, el mateix article 16 estableix que la concessionària ha de presentar cada any a la conselleria competent una declaració responsable del compliment de les obligacions derivades de la concessió.

f) Decret 36/2008, de 4 d'abril, i altres disposicions relacionades

Mitjançant aquest Decret es regula el règim jurídic aplicable a l'atorgament de títols habilitants per a la prestació del servei de radiodifusió sonora per ones terrestres la difusió de les quals compregui exclusivament l'àmbit territorial de les Illes Balears, independentment que la base tecnològica emprada sigui analògica o digital. També es regula la inscripció d'aquests títols en el Registre de Títols Habilitants per a la Radiodifusió Sonora en l'àmbit de les Balears. Segons l'article 2, l'òrgan competent per a l'atorgament dels títols habilitants és el Consell de Govern. La norma fa diverses previsions de caràcter lingüístic. Així, per exemple, en l'exposició de motius s'hi diu el següent:

La nova regulació preveu, per fi, la riquesa lingüística que suposa l'ús tant de la llengua catalana, pròpia i oficial de la comunitat autònoma de les Illes Balears, com de la llengua castellana. A aquests efectes, el Decret segueix les pautes recollides en els articles 1.2.c i 28.2 de la Llei 3/1986, de 29 d'abril, de normalització lingüística.

Així mateix, l'article 6, integrat en el títol I, que conté les disposicions generals, fa la següent referència a la qüestió lingüística:

Article 6

Principis inspiradors

L'activitat de les emissores de radiodifusió sonora s'inspira en els principis següents:

[...]

- b) La promoció i protecció de la llengua pròpia de la comunitat autònoma de les Illes Balears, de conformitat amb el que preveuen els articles 1.2.c i 28.2 de la Llei 3/1986, de 29 d'abril, de normalització lingüística.

El capítol II del títol II del Decret regula el procediment d'adjudicació per a les emissores comercials i per a les educatives, culturals i altres sense ànim de lucre. Entre la documentació que s'ha de presentar juntament amb la sol·licitud de títols habilitants per a emissores comercials s'hi inclou una memòria en la qual s'ha de detallar, entre altres aspectes, el nombre mínim d'hores de programació en català (article 13 c). Un requisit semblant s'estableix per a les sol·licituds de títols habilitants per a emissores educatives, culturals i altres sense ànim de lucre (article 21 c). Ara bé, entre les obligacions dels titulars del títol habilitant (article 9), no n'hi ha cap que faci referència a l'ús del català en les emissions, mentre que l'article 14, que determina els criteris que necessàriament ha

d'incloure el plec que ha de regir el concurs públic per adjudicar emissores comercials, no en preveu cap que faci referència a l'ús de la llengua catalana. Aquesta manca de previsió de l'obligació d'emprar el català en les emissions es corregeix, només per a les emissores educatives, culturals i altres sense ànim de lucre, en l'article 22 a, segons el qual l'ús de la llengua catalana en la programació ha de ser, com a mínim, d'un 50 % del temps d'emissió.

El capítol III del títol III regula la concessió de títols habilitants als consells insulars i als municipis que ho sol·licitin. Juntament amb la sol·licitud, cal presentar una memòria en què s'ha d'indicar el nombre d'hores de programació en llengua catalana, que ha de ser com a mínim del 50 % del temps d'emissió (article 29 c).

Així mateix, el títol IV regula el Registre de Títols Habilitants per a la Radiodifusió Sonora. En l'article 36 es determina que tots els títols habilitants atorgats per l'Administració de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears per a la gestió del servei de radiodifusió sonora són objecte d'inscripció obligatòria en aquest Registre. El mateix article fixa les dades que s'hi han de fer constar, entre les quals hi ha de figurar l'horari d'emissió, amb indicació del percentatge i el nombre d'hores de programació en català.

Finalment, el títol V regula el règim d'inspecció i el règim sancionador que s'ha d'aplicar en els supòsits de realització d'activitats o prestacions sense títol habilitant o d'incompliment de les condicions essencials previstes en els títols existents (articles 42 i 43). La inspecció i la tramitació i resolució dels procediments sancionadors són competència de l'Administració de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears.

Fonamentant-se en el Decret 36/2008, de 4 d'abril, el 21 de juny de 2010 es varen dictar la Resolució de la consellera d'Innovació, Interior i Justícia per la qual s'aproven les Bases que han de regir la convocatòria i el procediment del concurs per a la concessió de llicències de prestació del servei de radiodifusió sonora d'àmbit local i la Resolució de la consellera d'Innovació, Interior i Justícia per la qual s'aproven les Bases que han de regir la convocatòria i el procediment del concurs per a la concessió de llicències de prestació del servei de radiodifusió sonora d'àmbit autonòmic. Com que aquestes dues resolucions són pràcticament idèntiques, aquí només es fa referència a la primera.

En la base segona, en què es detalla el règim jurídic de les llicències, es fa referència, en primer lloc, a la Llei 3/1986, de 29 d'abril, de normalització lingüística a les Illes Balears. D'altra banda, en la base tretzena es descriu el contingut de les proposicions. S'hi preveu que els licitadors a emissores culturals i sense ànim de lucre han de presentar una proposta social amb diversos apartats, entre els quals n'hi ha un sobre política institucional: d'igualtat de gènere; de protecció a la infància; cultural i de sensibilitat a la llengua catalana, pròpia de les Illes Balears, i de foment del respecte a les diferències culturals, religioses i d'orientació sexual.

Les proposicions també han de contenir una proposta de programació, amb diversos apartats, un dels quals ha de consistir en l'oferta del licitador d'emetre en llengua catalana en un percentatge superior al 50 % del temps de la seva emissió, amb expressió de la fórmula de millora que proposa (determinació estimativa de les hores de programació en català, incloses les seves modalitats insulars, en castellà i en altres llengües que es pretengui utilitzar).

La base 26 detalla les obligacions dels titulars de la llicència. Entre d'altres, preveu que el titular resta obligat a complir el que disposa l'article 4 de l'Estatut d'autonomia de les Illes Balears, així com la Llei 3/1986, de normalització lingüística; concretament, s'obliga al següent:

- a) Que la llengua catalana, pròpia de les Illes Balears, sigui la usual de les emissions de ràdio. Pel que fa a les emissions, es considera que es compleix aquesta obligació quan s'usi la llengua catalana, com a mínim, en el seixanta per cent del temps d'emissió en cadascuna de les franges horàries de la programació.
- b) Que les comunicacions i notificacions s'efectuïn com a mínim en català.

La base 32 tracta de la inspecció. S'hi diu que, d'acord amb l'article 42 del Decret 36/2008, correspon a l'Administració de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears exercir els poders de policia necessaris per assegurar la bona marxa del servei objecte de la llicència. S'hi preveu que la inspecció l'ha d'efectuar el personal designat per l'Administració de la Comunitat Autònoma. El titular de la llicència està obligat a subministrar tota la informació sobre el funcionament dels sistemes que li sigui requerida i tècnicament resulti possible. Els informes elaborats per l'òrgan d'inspecció corresponent serviran, si escau, perquè aquest pugui donar les instruccions oportunes al titular de la llicència, el qual estarà obligat a complir-les, a l'efecte de garantir la correcta i continuada prestació del servei.

Finalment, l'annex VI conté el barem de valoració. En l'apartat 3 es detalla la proposta de programació, que pot assolir un màxim de 200 punts, dels quals fins a 40 es poden obtenir per emetre en català en un percentatge superior al 50 % del temps d'emissió, amb expressió de la fórmula de millora proposada. També es poden obtenir fins a 40 punts pel foment de la cultura i dels valors propis de les Illes Balears.

4.3. Normativa

En aquest apartat ens limitam a reproduir alguns fragments de la Llei 22/2005, per l'interès que ens ha semblat que tenen. La resta de normativa relativa als mitjans de comunicació analitzada (que s'esmenta en el recull del marc normatiu de l'àmbit) ja apareix citada, més o menys extensament, dins l'anàlisi de l'àmbit, de manera que hem trobat que resultaria redundant tornar-la a reproduir en aquest apartat.

*Llei 22/2005, del 29 de desembre, de la comunicació audiovisual de Catalunya*²²

Preàmbul

Cal destacar que amb aquesta llei el sistema audiovisual propi de Catalunya, que se sobreposa en el seu propi territori amb els espais de recepció audiovisual estatal i internacional, s'organitza en dos nivells: el nivell nacional, estructurat al voltant de mitjans i serveis que abracen tot el territori de Catalunya i que tenen la possibilitat preferent de vincular-se, en les condicions que la normativa estableixi, al teixit de mitjans dels altres territoris de llengua i cultura catalanes, i el nivell local o de proximitat, que comprèn els àmbits municipal i supramunicipal, en el marc de les demarcacions que la normativa estableixi. L'activitat audiovisual sense ànim de lucre ha de tenir també presència en l'espai públic de comunicació.

[..]

D'altra banda, la gestió de l'espai radioelèctric en l'àmbit estatal té efectes directes sobre el sector audiovisual a Catalunya. Per aquesta raó i amb l'objectiu d'assegurar la coherència de

²² Aquesta norma està afectada per la Sentència 86/2017 del Tribunal Constitucional segons la qual la preeminència del català als mitjans de comunicació públics és constitucional «sempre que no impliqui l'exclusió del castellà».

models i també el pluralisme cultural i lingüístic, aquesta llei estableix mecanismes de participació de la Generalitat en la planificació d'àmbit estatal, sens perjudici de la coordinació i la cooperació necessàries entre les dues administracions.

[...]

Cal entendre el servei públic de radiodifusió com una activitat de subministrament o prestació de serveis audiovisuals que s'orienta a la creació de les condicions necessàries que permetin la plena vigència de les llibertats d'expressió i comunicació, la plenitud del funcionament democràtic del sistema i la satisfacció adequada i efectiva de tot un seguit de drets i principis d'origen constitucional i estatutari, com ara el dret a l'educació i a l'accés a la cultura, l'impuls del coneixement i l'ús de la llengua catalana, i l'afavoriment de la cohesió i el pluralisme socials.

[...]

Finalment, aquesta llei també inclou una sèrie d'obligacions en matèria de difusió de les obres europees, i també el règim de protecció de la llengua i la cultura catalanes i la llengua aranesa en el marc de la realització d'activitats de comunicació audiovisual, recollint essencialment el règim que ja estableix la normativa lingüística vigent i adaptant-lo als paràmetres reguladors d'aquesta llei.

TÍTOL II DE L'ESPAI RADIOELÈCTRIC

Article 22 Participació de la Generalitat en la planificació estatal

[...]

2. El Govern, dins el marc a què es refereix l'apartat 1, escoltat el Consell de l'Audiovisual de Catalunya, ha d'emetre un informe previ pel que fa a l'habilitació de bandes, canals i freqüències per a la prestació de serveis de comunicació audiovisual quan afecti el territori de Catalunya o un àmbit més ampli. La posició expressada pel Govern s'ha de fonamentar en l'impacte que puguin tenir les decisions que ha d'adoptar l'Estat amb relació a la preservació del pluralisme lingüístic i cultural, la competència en la prestació de serveis audiovisuals i la indústria audiovisual catalana.

TÍTOL III DEL SERVEI PÚBLIC AUDIOVISUAL A CATALUNYA

Secció primera El servei públic audiovisual a Catalunya

Capítol II El servei públic audiovisual de competència de la Generalitat

Article 26 Les missions del servei públic audiovisual de la Generalitat

[...]

3. Són missions específiques del servei públic de comunicació audiovisual de competència de la Generalitat:

[...]

f) La promoció, el coneixement i la difusió de la llengua i la cultura catalanes, dins el marc general de la política lingüística i cultural de la Generalitat, i també de l'aranès en els termes establerts per la legislació vigent.

g) La promoció activa de la convivència cívica, el desenvolupament plural i democràtic de la societat, el coneixement i el respecte a les diverses opcions i manifestacions polítiques, socials, lingüístiques, culturals i religioses presents al territori de Catalunya. En aquest context és necessari l'ús de tots els llenguatges, formats i discursos que dins el respecte i l'atenció a la diversitat i el pluralisme, permetin el diàleg, la comprensió i la cohesió entre les diverses opcions, i entre les diverses àrees del territori de Catalunya.

[...]

h) El reforç de la identitat nacional com un procés integrador, en evolució constant i obert a la diversitat.

i) El subministrament de continguts i serveis audiovisuals dirigits als sectors més amplis i diversos de l'audiència, amb una atenció especial als col·lectius més vulnerables, tot

promovent el coneixement, la influència i el prestigi del servei públic dins el marc general de l'espai català de comunicació audiovisual.

k) La definició, l'aplicació i l'impuls, dins l'espai català de comunicació audiovisual, d'un model de comunicació basat en la qualitat, la diversitat en l'oferta, el foment de la innovació, el respecte dels drets dels consumidors i l'exigència ètica i professional.

[...]

m) La contribució a estrènyer els vincles, mitjançant la cooperació i les activitats que li són pròpies, amb la resta de comunitats de llengua i cultura catalanes.

[...]

o) La difusió del servei públic de comunicació audiovisual de la Generalitat més enllà del territori de Catalunya com a mecanisme de projecció exterior de la cultura, la llengua i els valors de la societat catalana mitjançant la utilització de les tecnologies més adequades a aquest efecte.

Capítol III

El servei públic audiovisual d'àmbit local

Article 32

Definició, abast i forma de gestió del servei públic de comunicació audiovisual d'àmbit local

[...]

3. Els prestadors del servei públic de televisió d'àmbit local han de garantir:

[...]

c) Una programació en què la llengua normalment emprada sigui el català, i també es compleixin les altres obligacions que estableix la normativa sobre política lingüística.

TÍTOL IV

DE L'ORDENACIÓ DE LA PRESTACIÓ DE SERVEIS DE COMUNICACIÓ AUDIOVISUAL DE PART DE SUBJECTES PRIVATS

Secció primera

L'ordenació de la prestació de serveis de comunicació audiovisual per part de subjectes privats

Capítol III

Règim de la llicència per a prestar serveis de comunicació audiovisual mitjançant l'ús de l'espectre radioelèctric

Article 48

Finalitat de la llicència

La finalitat de la llicència per a prestar serveis de comunicació audiovisual és delimitar les condicions particulars del desenvolupament de la prestació del servei, amb l'objectiu de:

[...]

d) Fomentar la llengua i la cultura catalanes i l'ús de l'aranès.

Article 52

Criteris d'adjudicació de la llicència

1. El Consell de l'Audiovisual de Catalunya ha d'avaluar les ofertes presentades d'acord amb els criteris següents:

[...]

b) El grau d'ús del català i de foment i difusió de la cultura catalana, i, si escau, de l'aranès.

Article 53

Contingut de la llicència

1. La llicència per a prestar serveis de comunicació audiovisual ha de definir:

[...]

f) Els percentatges per al compliment de les obligacions amb relació a la normalització i la protecció de la llengua i la cultura catalanes i l'ús de l'aranès a la Val d'Aran, i les franges horàries en què s'han d'aplicar.

2. En el cas de la televisió local o de proximitat, la llicència ha d'incorporar els requisits següents:

[...]

c) Una programació que utilitzi el català com a mínim el 50 % del temps d'emissió, inclosos els programes en horari de màxima audiència, i també les altres obligacions que estableix la normativa sobre política lingüística.

TÍTOL V DE LA REGULACIÓ DELS CONTINGUTS AUDIOVISUALS

Article 84

Accés de les persones amb discapacitat a la comunicació audiovisual

1. Els prestadors de serveis de comunicació audiovisual, amb l'objectiu de fer efectiu l'accés als continguts audiovisuals, tenen les obligacions següents:
[...]

b) Incorporar progressivament, en el cas de prestadors de serveis televisius, en llur programació la subtitulació per a persones sordes, la llengua de signes catalana i l'audiodescripció per a persones cegues, per tal d'afavorir l'accés de les persones amb discapacitat a la comunicació audiovisual.

Article 86

Obligacions amb relació a la presència de la llengua i la cultura catalanes i de l'aranès en la comunicació audiovisual

1. La llengua normalment emprada pels prestadors de serveis de comunicació audiovisual públics ha d'ésser la catalana, i a la Val d'Aran ha d'ésser l'aranesa. Excepcionalment, es poden tenir en compte les característiques de l'audiència a la qual s'adreça el mitjà, d'acord amb els criteris que el Consell de l'Audiovisual de Catalunya estableixi mitjançant instrucció en el marc de les disposicions de la normativa lingüística.

2. Els prestadors de serveis de comunicació audiovisual sotmesos a règim de llicència es regeixen per les obligacions que estableix la legislació de política lingüística respecte als concessionaris de radiodifusió i televisió de gestió privada. A la Val d'Aran han de tenir les mateixes obligacions respecte a l'aranès que la legislació estableix per al català.

3. Els distribuïdors de serveis de comunicació audiovisual, d'acord amb els termes que estableix aquesta llei, han de garantir que la major part de canals que ofereixen siguin en català i a la Val d'Aran en aranès.

4. El Govern pot acordar l'atorgament d'ajuts públics per al compliment de les obligacions a què es refereix aquest article.

Article 87

Obligacions en matèria de difusió d'obres audiovisuals europees

[...]

2. Els prestadors de serveis de televisió a què fa referència l'apartat 1 han de reservar com a mínim el 51 % del seu temps anual a la difusió d'obres audiovisuals europees. El 51 % d'aquest temps de reserva, com a mínim, l'han de dedicar a la difusió d'obres audiovisuals europees l'expressió originària de les quals sigui en qualsevol llengua oficial a Catalunya. S'ha de garantir que, com a mínim, el 50 % d'aquestes obres sigui en català. El 10 % del temps total d'emissió, com a mínim, l'han de destinar a obres audiovisuals europees subministrades per productors independents i produïdes els darrers cinc anys.

TÍTOL VII

DE LES COMPETÈNCIES PÚBLIQUES EN L'ÀMBIT AUDIOVISUAL I DEL CONSELL DE L'AUDIOVISUAL DE CATALUNYA

Capítol II

El Consell de l'Audiovisual de Catalunya

Article 115

Funcions

El Consell de l'Audiovisual de Catalunya, a més de les que li atribueix la Llei 2/2000, del 4 de maig, té les funcions següents:

[...]

b) Vetllar pel respecte del pluralisme polític, religiós, social, lingüístic i cultural, i també per l'equilibri territorial adequat en el conjunt del sistema audiovisual de Catalunya.

TÍTOL VIII DEL FOMENT, DE LA PROMOCIÓ I DE LA PROTECCIÓ DEL SECTOR AUDIOVISUAL

Capítol II Foment de la indústria cinematogràfica i del sector audiovisual

Article 126 Promoció de l'espai audiovisual català

1. El Govern de la Generalitat ha de promoure un espai audiovisual català, mitjançant convenis entre els governs de tots els territoris de l'àmbit lingüístic català, amb la finalitat de treballar conjuntament en aspectes de programació i de projecció internacional.
2. El Govern de la Generalitat ha d'establir les mesures adients per a promocionar les obres audiovisuals catalanes en totes llurs modalitats d'expressió i mitjançant totes les formes de difusió. A aquest efecte, ha d'adoptar mesures específiques per a promocionar les obres catalanes a l'exterior, especialment les d'interès cultural i artístic.
3. La Generalitat pot subscriure convenis perquè els prestadors dels serveis públics de comunicació audiovisual puguin emetre en els territoris amb els quals Catalunya tingui espais radioelèctrics confrontants, i també permetre'n la recepció a Catalunya en concepte de reciprocitat.

TÍTOL IX DE L'ACTIVITAT D'INSPECCIÓ I DEL RÈGIM D'INFRACCIONS I DE SANCIONS

Capítol [II] Infraccions i sancions

Article 133 Infraccions greus

Són infraccions greus:

[...]

- f) L'omissió de qualsevol dels deures en relació amb la presència del català i la cultura catalanes i de l'aranès en la comunicació audiovisual, d'acord amb les disposicions d'aquesta llei.

DISPOSICIONS ADDICIONALS

Quarta

Participació en la prestació del servei públic de comunicació audiovisual a la Vall d'Aran

El percentatge màxim establert per l'article 32.2 pot ésser superat a la demarcació de la Vall d'Aran, atenant la seva singularitat lingüística i cultural.

5. CONCLUSIONS I PROPOSTES

5.1. Generals

A les Illes Balears s'ha avançat, pel que respecta a normalització del català i exercici de drets lingüístics, en alguns sectors, com l'Administració o l'ensenyament, però pràcticament gens —si no s'ha reulat— en altres àmbits, com el socioeconòmic, el del lleure i el dels mitjans de comunicació. L'absència d'intervenció dels poders públics assegura l'efecte pervers contra l'ús del català de totes les inèrcies i rutines creades per totes les polítiques minoritzadores practicades per l'Estat espanyol durant un llarg període històric.

Un procés de normalització lingüística que parteix d'una situació de subordinació d'una llengua a una altra, perquè sigui real, ha de consistir en un avanç paral·lel en tots els àmbits. Si només s'avança en uns àmbits específics i no en altres de decisius, el procés és inconsistent, i el progrés aconseguit en aquells àmbits s'acabarà revertint. Especialment el món socioeconòmic és un espai fonamental i decisiu perquè el procés de normalització lingüística pugui avançar harmònicament.

Tal com ocorre en societats de bilingüisme oficial acompanyat d'una política lingüística de respecte estricta als drets de tots els parlants, les Illes Balears necessiten urgentment una legislació que assegurï els drets lingüístics dels catalanoparlants, que són els que ara estan desprotegits, sense que aquests ciutadans es vegin abocats a tensions o a haver de fer esforços contínuament perquè els seus drets siguin respectats.

Per tot això, consideram que el marc jurídic balear ha d'incorporar els principis i continguts indicats en aquest apartat, amb el rang jurídic que sigui convenient. Així mateix la legislació ha d'establir mecanismes de sanció per a l'incompliment de la normativa, i l'Administració ha d'establir els mecanismes de control i d'inspecció que assegurin el compliment de la llei. Igualment, es constata la necessitat de fer un seguiment permanent de les polítiques lingüístiques institucionals mitjançant un òrgan que tengui atribuïda aquesta finalitat.

Volem fer observar que l'acció de foment de la llengua amb què estan compromeses les institucions públiques implica tots els departaments en el seu àmbit funcional respectiu i que, per tant, cal garantir-ne la coordinació. A tall d'exemple, ens remetem al precedent del Decret 371/2011, de 19 de juliol, d'organització transversal de la política lingüística, de la Generalitat de Catalunya. Amb la xarxa de personal tècnic convenient i suficient, es tracta d'assegurar una capacitat major d'acció transversal i sectorialitzada perquè l'aplicació de la normativa lingüística i dels acords que s'adoptin en aquesta matèria sigui homogènia. En altres paraules, de la mateixa manera que la cultura ha de ser contemplada amb mirada ampla com un concepte que impregna tota activitat i la vida de la gent i no com una parcel·la independent, la política lingüística no es pot reduir a l'existència d'una direcció general dins l'àmbit de l'educació o el de cultura.

Cal que es tengui en compte que tota llei o els seus reglaments d'aplicació no poden ser interpretats de manera que suprimeixin, restringeixin o impedeixin les disposicions de la Llei de normalització lingüística i normatives que n'emanen.

En conseqüència, seria recomanable exigir a tota normativa governamental, prèviament a la seva entrada en vigor, un informe d'impacte lingüístic, de caràcter preceptiu de la mateixa manera que ho són els d'impacte ambiental o el de gènere.

S'ha de fer valer el concepte jurídic de *llengua pròpia*, d'acord amb l'article 4.1 de l'Estatut d'autonomia de les Illes Balears, en tota l'acció de govern a la nostra comunitat.

Igualment, cal instar el Govern de l'Estat a complir i fer complir la Carta europea de les llengües regionals, que el Regne d'Espanya ha aprovat i ratificat, i denunciar els incompliments dels preceptes de la Carta.

De la mateixa manera que s'apliquen sancions a les actituds racistes o discriminatòries en relació amb altres col·lectius (en la vida social, en l'esport, etc.), l'Administració ha de poder sancionar les actituds discriminatòries envers els parlants de la llengua catalana.

Per esvair prejudicis lingüístics molt arrelats, cal que l'acció de govern sigui exemplar, especialment en els càrrecs públics, que no haurien de fer defecció en l'ús del català en cap moment de l'exercici del seus càrrecs. La funció exemplaritzant dels representants públics ha de manifestar-se en el seu ús normal i correcte del català; en aquest aspecte, també l'actitud política hauria d'esdevenir modèlica de cara als ciutadans. Així es lluita contra estereotips i prejudicis força arrelats dins la nostra població. I com que els prejudicis són els judicis previs a la informació fiable, serà una educació sòlida la base des de la qual s'haurà de lluitar amb eficàcia contra les opinions precipitades i simplificadores.

Resulta imprescindible recuperar els continguts, actualitzats, del Decret 100/1990, de 29 de novembre, regulant l'ús de les llengües oficials de l'administració de la comunitat autònoma de les Illes Balears, i complir-lo. Això faria innecessàries algunes de les recomanacions o propostes expressades anteriorment.

5.2. Per àmbits

5.2.1. Àmbit del lleure

En tots els programes d'educació no formal i en les activitats extracurriculars (centres recreatius, escoles de música i d'art de titularitat pública o que reben finançament públic; en els cursos de formació d'educadors en temps de lleure, guies culturals i turístics...) han de figurar els respectius projectes lingüístics. El requisit lingüístic ha de figurar entre les condicions per obtenir una titulació de professor o monitor, de formador o educador en l'esport i en el temps de lleure.

S'ha d'assegurar la plena visibilitat de la llengua catalana i el seu ús en l'organització de jornades amb suport de les administracions públiques; en tot d'encàrrecs a tercers, a proveïdors o contractacions externes (programaris i serveis digitals, tecnologies de la informació i la comunicació...), i també en convenis, activitats subvencionades, etc., a fi de reforçar la connexió entre la llengua i el seu entorn. S'ha de vetlar perquè així ho facin constar normatives i plecs de condicions.

La legislació esportiva balear no té cap referència lingüística: qualitat i idoneïtat del lèxic dels esports i en l'ús de la llengua, visibilitat del català en els espectacles esportius i en els estadis, en la burocràcia federativa i de clubs, etc. Així com la normativa espanyola d'esports en general estableix que les llicències federatives, els registres de les federacions, els seus documents oficials, les actes, etc., «se expedirán al menos en la lengua oficial del Estado, que es la española», de la mateixa manera en tot el món de l'esport, de l'oci juvenil, de les activitats recreatives, lúdiques i socials, el Govern de les Illes Balears ha de posar el requisit lingüístic: «si més no en llengua catalana, oficial i pròpia de les Illes Balears». És obvi que el compromís de comprovar el compliment d'aquesta clàusula, com de totes les altres, és inexcusable.

El Parlament de les Illes Balears està tramitant actualment un projecte de llei d'indústria en què per primera vegada s'inclouen les empreses creatives i culturals. En aplicació d'aquesta llei, entre d'altres coses:

- Quant a les *indústries de la llengua i la informàtica*, s'haurà d'afavorir, estimular i fomentar amb mesures adequades:
 - la investigació, la producció i la comercialització de tota mena de productes en català relacionats amb les indústries de la llengua, com ara els sistemes de reconeixement de veu, de traducció automàtica i similars o altres de possibles d'acord amb els avenços tecnològics;
 - la producció, la distribució i la comercialització dels programaris informàtics, dels jocs d'ordinador, de les edicions digitals i de les obres multimèdia en llengua catalana, i la traducció, si escau, d'aquests productes al català;
 - la presència de productes i d'informacions en català a les xarxes telemàtiques d'informació.
- Pel que fa a les *indústries culturals i les arts de l'espectacle*, el Govern de les Illes Balears també ha d'afavorir, estimular i fomentar, mitjançant normatives legals i si convé amb la creació de l'Institut d'Indústries Culturals, d'acord i amb diàleg constant

amb les associacions representatives dels diferents sectors (productors audiovisuals, discogràfiques, galeries d'art, editors, arts escèniques, etc.):

- la creació literària i científica en català, la difusió dins i fora de l'àmbit lingüístic propi i la traducció a altres llengües d'obres literàries i científiques en català, i la traducció al català d'obres escrites en altres idiomes;
- l'edició, la distribució i la difusió de llibres i de publicacions periòdiques en català;
- la producció cinematogràfica en català i el doblatge i la subtitulació en català de pel·lícules d'expressió original no catalana, i la distribució, en qualsevol format, i l'exhibició d'aquests productes;
- la producció, la distribució i la difusió d'enregistraments sonors i de material audiovisual en català;
- la producció i la representació de les arts de l'espectacle en català;
- la creació, la interpretació i la difusió de música cantada en català;
- la producció, l'edició i la distribució de material escrit i auditiu en llengua catalana destinat a persones invidents, i una oferta cultural bàsica, en català, per a aquest mateix sector;
- qualsevol altra manifestació cultural pública en català.

El Govern pot establir acords amb les altres institucions per tal de garantir una presència significativa de la llengua catalana en l'oferta tant de productes de les indústries culturals, de la llengua i informàtica com en la cinematogràfica, amb major eficiència i, si s'escau, per reglament el Govern pot establir acords amb les altres comunitats autònomes de llengua catalana de quotes lingüístiques de pantalla i de distribució per als productes cinematogràfics que s'exhibeixin doblats o subtitulats en una llengua diferent de l'original. La regulació corresponent s'ha de fer en el marc de la Llei de l'Estat (Llei 17/1994, de 8 de juny, de protecció i foment de la cinematografia) i segons el règim que aquesta estableix.

Pel que fa a l'àmbit cinematogràfic, les Illes Balears s'han de dotar d'una normativa que garanteixi que els ciutadans poden exercir el dret d'optar per consumir cinema dialogat, doblat o subtitulat en llengua catalana. La normativa aprovada a Catalunya en aquesta matèria pot servir de referència. Així mateix, es reitera la necessitat que, en aquest àmbit, les Balears actuïn coordinadament amb el Principat i el País Valencià a fi de fer valer les dimensions demogràfiques de la comunitat lingüística en conjunt.

Tot el que s'ha dit no serà realitzable si no hi ha un increment pressupostari dedicat a cultura. Dels percentatges actuals, que queden per davall de l'1 %, a l'aspiració del sector d'arribar al 2 %, quan els països del nostre entorn hi dediquen entre un 2 % i un 3 %. Tenim una necessitat imperiosa d'*explicar-nos* amb un relat propi com a país, el qual reclama major suport a la cultura.

5.2.2. Àmbit socioeconòmic

Es proposa incorporar els continguts següents a les properes iniciatives legislatives que es facin en aquest àmbit:

A. Drets lingüístics dels consumidors

1. A qualsevol establiment que ofereixi productes o prestació de serveis els consumidors tenen dret a ser atesos, oralment i per escrit, en la llengua oficial que triïn, i no poden ser atesos incorrectament o sotmesos a dilacions per raó d'aquesta tria. Les empreses i establiments indicats han d'estar en condicions de garantir aquest dret.
2. Els consumidors tenen dret a rebre en català les informacions necessàries per al consum, l'ús i el maneig adequats dels béns i serveis, d'acord amb les seves característiques, amb independència del mitjà, format o suport utilitzat, i, especialment, les dades obligatòries relacionades directament amb la salvaguarda de la salut i la seguretat. Les empreses han de garantir aquest dret.
3. Les dades obligatòries i les informacions voluntàries addicionals que figuren en l'etiquetatge de productes balears que gaudeixen de denominació d'origen, de denominació de qualitat i dels productes artesanals que es distribueixen en l'àmbit de les Illes Balears han d'ésser necessàriament, com a mínim, en català.
4. El Govern de les Illes Balears ha de regular per reglament la informació als consumidors i usuaris de sectors determinats, i l'etiquetatge i les instruccions d'ús dels productes industrials o comercials que es distribueixen en l'àmbit de les Illes Balears, d'una manera especial els dels productes alimentaris envasats, els perillosos i els tòxics, i també el tabac, per garantir-hi la presència progressiva del català, seguint els principis de les normes de la Unió Europea i de la resta de l'ordenament jurídic.
5. Els consumidors de productes o serveis tenen dret a rebre en català la documentació contractual, els pressupostos, els resguards de dipòsit, les factures i els altres documents que hi facin referència o que en derivin, igual que les cartes i menús dels restaurants. Les empreses o els establiments han de garantir aquest dret.
6. La senyalització, la publicitat dels horaris, els cartells d'informació general de caràcter fix o no fix i els documents d'oferta de productes i serveis per als consumidors dels establiments oberts al públic han de ser redactats, almenys, en català. Aquesta norma no s'aplica a les marques, als noms comercials i als rètols emparats per la legislació de la propietat industrial.
7. En els termes que reglamentàriament es determinin, els establiments han d'informar els consumidors dels seus drets lingüístics mitjançant la col·locació dels anuncis corresponents.
8. Les administracions públiques han de promoure l'ús de la llengua catalana en la retolació dels establiments, en l'etiquetatge dels productes, en la informació dels serveis i, en general, en les activitats comercials.

B. Obligacions de les empreses públiques, empreses concessionàries i empreses que ofereixen serveis públics

1. Les empreses públiques del Govern de les Illes Balears, dels consells insulars i de les corporacions locals, i també les seves empreses concessionàries quan gestionen o exploten el servei concedit, han d'emprar normalment el català en llurs actuacions i documentació internes i en la retolació, en les instruccions d'ús, en l'etiquetatge i en l'embalatge dels productes o els serveis que produeixin o ofereixin.
2. Les empreses a què fa referència l'apartat precedent han d'emprar normalment el català en les comunicacions i les notificacions, incloses les factures i els altres documents de tràfic, adreçades a persones residents en l'àmbit lingüístic català, sens perjudici del dret dels ciutadans a rebre-les en castellà si ho demanen.
3. Les empreses i les entitats públiques o privades que ofereixen serveis públics, com ara les de transport, de subministraments, de comunicacions i d'altres, han d'emprar, almenys, el català en la retolació i en les comunicacions megafòniques. Quan el català s'usi al costat d'altres llengües, el missatge en llengua catalana ha de figurar escrit en posició preminent o, si és oral, s'ha d'emetre en primer lloc.
4. Les comunicacions i les notificacions escrites adreçades a persones residents a l'àmbit lingüístic català per les empreses i les entitats a què fa referència l'apartat precedent, incloses les factures i els altres documents de tràfic, s'han de fer almenys en català, sens perjudici del dret dels ciutadans a rebre-les en castellà si ho demanen.

5.2.3. Mitjans de comunicació

Més amunt s'ha afirmat que la comunitat catalanolingüe, per les seves dimensions i pel dinamisme econòmic i la creativitat de la seva societat, no pot renunciar a bastir un espai comunicatiu propi —paral·lel, si cal, a l'espanyol— que permeti als seus membres gaudir d'una oferta de mitjans en llengua catalana diversa, completa, centrada, atractiva, de qualitat i competitiva. La inexistència d'aquest espai comunicatiu audiovisual propi que abasti tota la comunitat lingüística impedeix que els ciutadans puguin accedir a tota la informació i a altres continguts a través de la ràdio i la televisió de manera exclusiva en llengua catalana, si així ho desitgen, i que puguin rebre un coneixement aprofundit del seu patrimoni cultural a través d'aquests mitjans.²³

En els apartats anteriors s'han repassat, sense voluntat d'exhaustivitat, algunes de les disposicions legals que regulen l'àmbit dels mitjans de comunicació social a les Illes Balears. Les referències a la qüestió lingüística que contenen aquestes normes sovint tenen un caràcter massa general o es limiten a la formulació de drets dels ciutadans, sense especificar per quines vies es garantirà l'exercici d'aquests drets o sense anar més enllà de fórmules de promoció i foment. I tot i així, la impressió és que, amb el marc normatiu actual, es podria avançar més en la presència del català als mitjans de comunicació, amb el benentès que, en els casos en què el marc resulti insuficient o massa restrictiu, se n'ha de promoure la modificació. A continuació es formulen unes quantes propostes en aquesta línia.

²³ En aquests termes es formula el problema 1 de l'apartat «Dret d'emprar el català en l'àmbit comunicatiu» del Pla d'Actuacions en Matèria de Política Lingüística per al Quinquenni 2016-2021.

a) Recepció transfronterera dels mitjans de comunicació en català d'arreu del territori, creació de mitjans compartits i coordinació institucional

Hem vist que la possibilitat que els mitjans de comunicació d'una comunitat es rebin a una altra comunitat amb afinitats lingüístiques i culturals està prevista en diferents normes de caràcter estatal (Llei 7/2010, Carta europea)²⁴ i autonòmic (Llei 3/1986, Llei 5/2013 i Llei 15/2010).²⁵ Per tant, ha de ser un objectiu dels poders públics estatals i autonòmics fer viable que els mitjans de comunicació de qualsevol territori de llengua catalana es puguin rebre a la resta. Això implica, si cal, superar la compartimentació territorial a l'hora de negociar els drets televisius, a fi que aquesta qüestió no suposi un fre a la recepció de continguts. En aquest sentit, es proposa la creació d'un organisme que agrupi els mitjans audiovisuals de titularitat pública d'arreu del territori de parla catalana perquè actuï de manera solidària en defensa dels interessos de la comunitat lingüística.

En la mateixa línia, i com a complement de la reciprocitat de les emissions, s'ha d'explorar la possibilitat de crear mitjans de comunicació compartits que ofereixin continguts que abastin tota la comunitat lingüística. Així mateix, es proposa que es creïn mecanismes de coordinació en matèria de mitjans de comunicació social entre les diferents institucions dels territoris de parla catalana. En aquest sentit, es proposa la creació d'un consell audiovisual de l'espai de comunicació en català, amb capacitat per analitzar la situació, avaluar els reptes que posa l'evolució constant d'aquest àmbit i fer propostes d'actuació conjunta.

b) Necessitat de modificar la Llei 5/2013, d'1 d'octubre, audiovisual de les Illes Balears

Més amunt s'ha comentat que, en diferents aspectes, aquesta norma passa per alt el model lingüístic fixat en l'Estatut d'autonomia, de manera que dilueix tant el paper dels mitjans de comunicació social com a eines per a la promoció del coneixement i l'ús del català com el paper i la responsabilitat de les institucions en aquesta matèria. Per això es considera necessari modificar aquesta norma en el sentit d'incorporar-hi referències explícites a l'ús de la llengua catalana als mitjans de comunicació en la línia que estableixen l'Estatut i la Llei de normalització lingüística.

c) Potenciació dels aspectes lingüístics prevists en la Llei 15/2010, de 22 de desembre, de l'Ens Públic RTVIB

Hem vist que aquesta norma és prou ambiciosa en termes lingüístics. Al capdavant, una de les raons bàsiques per justificar l'existència d'uns mitjans de comunicació de titularitat autonòmica és, precisament, que aquests mitjans són «una eina imprescindible per al procés de normalització de la llengua catalana i la cultura pròpia». En aquest sentit, es demana que es desplegui tot el potencial en matèria lingüística que conté aquesta Llei i que es compleixi de manera escrupolosa el que preveu en l'article 26: «La llengua vehicular de tota la programació [de l'Ens Públic RTVIB] és el català». Aquest principi s'ha

²⁴ Fins i tot la mateixa Constitució sosté aquest possibilitat quan diu que l'Estat «facilitarà la comunicació cultural entre les Comunitats Autònomes d'acord amb elles» (article 149.2). D'altra banda, la Llei 7/2010 també preveu la llibertat de recepció dels serveis de comunicació audiovisual prestats des de fora d'Espanya en l'àmbit del Conveni europeu sobre televisió transfronterera (article 38).

²⁵ També la Llei 22/2005, del 29 de desembre, de la comunicació audiovisual de Catalunya, fa diverses previsions en aquest sentit. Per exemple, en l'article 126 s'hi diu el següent: «El Govern de la Generalitat ha de promoure un espai audiovisual català, mitjançant convenis entre els governs de tots els territoris de l'àmbit lingüístic català, amb la finalitat de treballar conjuntament en aspectes de programació i de projecció internacional».

d'aplicar a qualsevol contingut (informatiu, divulgatiu, de ficció, d'entreteniment, etc.) i a qualsevol professional que intervengui en el mitjà.

d) Denúncia de la configuració del servei de TDT amb relació a les llengües diferents del castellà i de l'incompliment dels aspectes lingüístics regulats pel Decret 31/2006

La configuració del servei de TDT vigent avui potencia la llengua d'una de les comunitats lingüístiques que integren l'Estat espanyol (la castellana), i només subsidiàriament deixa alguna esclatxa perquè les llengües de les altres comunitats lingüístiques que en formen part (la catalana, la gallega i la basca) tinguin accés al servei. En el cas de les Illes Balears, aquesta configuració es tradueix en un desequilibri flagrant entre l'oferta de canals en castellà (35 de televisió i 19 de ràdio) i l'oferta de canals en català (5 de televisió i 2 de ràdio), a banda de 2 canals de televisió i 2 de ràdio, d'abast autonòmic, insular o local, en què s'empren el català i el castellà, amb diferents proporcions de temps d'emissió en cada idioma.

D'altra banda, sorprèn el tractament de la llengua catalana en les emissores digitals de caràcter insular i local, ja que, en general, no s'ajusta al Decret 31/2006, que s'ha comentat més amunt. Per exemple, pel que fa a l'oferta televisiva, hi ha un sol canal de televisió en català i castellà (Televisió d'Eivissa i Formentera), mentre que 3 canals emeten en castellà (Mallorca Televisió, fibwi TV i Fight Time) i 2 canals emeten en idiomes estrangers, de vegades al costat del castellà (Lux Mallorca i Ibiza Global TV).²⁶ Pel que fa a l'oferta de ràdio, hi ha un canal en català i castellà (Ràdio Murta), un canal en castellà (fibwi Radio) i 5 en idiomes estrangers, de vegades amb presència també del castellà (Das Inselradio, Mallorca Sunshine, Ibiza Global Radio, Radio One Mallorca i Última Hora Radio, actualment una radiofórmula que emet música en anglès).

Aquesta informació queda sistematitzada en la taula següent:

		<i>Múltiplex d'abast estatal</i>	<i>Múltiplex d'abast autonòmic</i>	<i>Múltiplex d'abast insular i local</i>
Televisió	Canals en català (5):	0	5	0
	Canals en català i castellà (2):	0	1	1
	Canals en castellà (35):	32	0	3
	Canals en altres idiomes o en altres idiomes i castellà (català absent) (2):	0	0	2
Ràdio	Canals en català (2):	0	2	0
	Canals en català i castellà (2):	0	1	1
	Canals en castellà (19):	18	0	1
	Canals en altres idiomes o en altres idiomes i castellà (català absent) (6):	1	0	5

Font: elaboració pròpia a partir de <<http://www.caib.es/cenemifront/>>. Dades referides al centre emissor d'Alfàbia, completades amb informació de les emissores insulars i locals de les Pitiüses.

Tenint en compte que l'article 16 del Decret 31/2006, de 31 de març, estableix que les concessionàries tenen l'obligació de complir la Llei 3/1986, i que això significa que més

²⁶ Val a dir que Lux Mallorca i Mallorca Televisió ocupen el canal pel qual s'emetia Televisió de Mallorca, les emissió de la qual es varen interrompre el desembre de 2011.

del 50 % del temps d'emissió en cada franja horària ha de ser en llengua catalana, és evident que alguna cosa falla tant en els processos de concessió com en el control posterior. Per aquest motiu es demana a la conselleria competent en la matèria que estudiï els motius pels quals s'incompleix la normativa en aquest aspecte i que adopti les mesures correctores que siguin necessàries.

e) Supervisió de l'aplicació del Decret 36/2008 i d'altres disposicions relacionades

Hem vist que el Decret 36/2008 i les resolucions que s'hi fonamenten tenen present l'ús de la llengua catalana a l'hora d'atorgar títols habilitants per a la prestació del servei de radiodifusió sonora per ones terrestres, amb l'establiment d'un mínim de temps d'emissió en català. No obstant aquestes previsions sobre l'ús de la llengua catalana, la percepció del ciutadà és que la presència del català continua sent minoritària en el dial radiofònic de les Illes Balears.²⁷ Per aquesta raó es demana a la conselleria competent en la matèria que revisi els criteris d'atorgament de títols habilitants aplicats en els darrers temps, que comprovi si s'hi ha tingut en compte correctament la normativa vigent i que avalui si els titulars de les llicències ajusten la seva actuació als compromisos adquirits.

Així mateix, es considera necessari, d'una banda, incloure l'ús de la llengua catalana entre les obligacions essencials que han d'assumir els titulars dels títols habilitants (article 9 del Decret 36/2008) i, de l'altra, garantir que els plec que regeixen els concursos públics per adjudicar emissores comercials incloguin necessàriament, entre els criteris de selecció, una referència explícita a l'ús de la llengua catalana (article 14.2 del mateix Decret).

f) Necessitat de garantir la qualitat de la llengua dels mitjans

Serveix de ben poc disposar de mitjans de comunicació audiovisuals en català si la llengua que s'hi fa servir no presenta el nivell de qualitat exigible, una qualitat que s'ha de manifestar en la riquesa del lèxic, en la correcció gramatical, en la genuïnitat de la pronúncia, en la prosòdia, en la construcció del text i en la capacitat d'adequar el registre a cada situació de comunicació. La qualitat també suposa no confondre col·loquialitat amb vulgaritat, o espontaneïtat amb incorrecció. És urgent que els responsables dels mitjans públics o que reben suport institucional adoptin mesures per garantir-ne la qualitat lingüística, que tinguin en compte criteris lingüístics a l'hora de contractar el personal i que dotin els mitjans d'un servei d'assessorament lingüístic estable i amb recursos suficients. Així mateix, la formació lingüística s'ha d'incloure en la formació dels treballadors i professionals relacionats amb el sector audiovisual, que és una de les responsabilitats dels poders públics de la comunitat autònoma, d'acord amb els apartats 2 a (3) i 2 b de l'article 36 de la Llei 5/2013, d'1 d'octubre, audiovisual de les Illes Balears.

g) Atenció a l'evolució tecnològica i dels hàbits de consum

Finalment, s'apunta la necessitat d'estar atents a l'evolució constant dels hàbits de consum i dels nous formats de difusió de continguts audiovisuals, amb l'aparició de les versions digitals dels mitjans convencionals, de plataformes com Netflix, Movistar o Filmin, etc.

²⁷ Només a tall d'exemple: al dial de Palma hi trobam 4 emissores que emeten en català, una que alterna el català i el castellà, 3 que emeten en anglès, una que emet en alemany i 40 que emeten en espanyol.